

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881.   Andra Kammaren.   N:o 34.

Torsdagen den 31 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 24 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Skedde föredragning af Kongl. Maj:ts på Kammarens bord hvilande nådiga propositioner till Riksdagen.

Dervid blef Kongl. Maj:ts proposition, angående afsättande af räntebärande obligationer till nominelt belopp af tre millioner kronor till en garantifond för aktiebolaget Sägverksegarne garantiförening, hänvisad till behandling af Stats-Utskottet.

Till Banko-Utskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition, angående ändring i lagen om rikets mynt den 30 Maj 1873.

Slutligen hänvisades Kongl. Maj:ts proposition, angående byte af mark emellan Kongl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad, till Stats-Utskottet.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 9 och 10; samt

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41.

§ 4.

Vid föredragning dernäst af Stats-Utskottets Memorial N:o 42, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under riksstatens Attonde hufvudtitel, blefvo samtliga de af Utskottet i detta memorial föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets Memorial N:o 43 samt Utlåtanden N:is 44, 45, 46, 47 och 48;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 8;

Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1; samt

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 43, 44, 45, 46 och 47.

§ 6.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 40, i anledning af väckta förslag dels om jernvägsbyggnader för statens räkning och dels om anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar.

I ordningen förekom

Punkten VI:

*Om understöd
åt vissa
enskilda
jernvägs-
anläggningar.*

Mom. b),

deruti Utskottet hemställt, att Herrar W. A. Söderhjelm, C. O. Widmarks, W. von Rehausens, L. J. Larssons m. fl., C. J. Ödmans, Grefve E. Sparres, W. F. Lundgrens, Ola Månssons, S. Johnsons, B. Lindgrens, J. Örwall och Sven Erssons i väckta motioner gjorda framställningar om läneunderstöd åt vissa särskilda jernvägsanläggningar icke måtte till någon vidare Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr L. J. Larsson anförde: Jag vill nu endast göra en vänlig förfrågan om, huru Kammaren genom gårdagens beslut besvarat de till Riksdagen inkomna framställningarne om understöd till enskilda jernvägsanläggningar. Hafva dessa frågor om understöd för jernvägar om tillsammans 43 mil i längd och med en anläggningskostnad af tillsammans 31 millioner blifvit så besvarade, att vi under nu kommande 5 år ostörda kunna arbeta på alla de stora frågor, som nu vänta sin lösning, eller tron I icke, mine Herrar, att I genom gårdagens beslut fast hellre framkallat stormanlopp mot statskassan från alla håll i förening med kompromisser för att få detta beslut upphäfdt?

Det är endast denna förfrågan jag nu velat göra, utan att framställa något yrkande.

Herr Ola Månsson: Herr Talman! Mine Herrar! Otvifvelaktigt är här nu ingenting att vinna genom ett uppträdande för det förslag och den ort, jag genom detsamma ställt mig som målsman för. Domen

är genom gårdagens förhandlingar redan fäld, och dess utslag skrifvet, endast afkunnandet återstår, och hvilket jag en kort stund vill fördröja, för att derunder få till protokollet uttala vissa sanningar, som i sa väsentlig del med afscende på statsbidrag för den ort, jag tillhör, kunna jemföras med en annan, också mindre, provins och hvad dess representanter under gårdagens lopp vid dylik fråga i denna Kammare uttalade, jemte mitt hopp till en snar framtids gynsamma behandling äfven till en mindre orts rättmätiga anspråk.

Jag har i min motion, ehuru den var ganska kort, sökt att gifva motiv för min framställning, och dessa äro, att då ett jemförelsevis mindre samhälle redan byggt Karlshamn—Vislanda-banan $7\frac{3}{10}$ mil jemte Sölvesborg—Kristianstads-banan $2\frac{9}{10}$ mil eller tillsammans öfver tio mil jernvägar, så får man väl medgifva, att dessa bolag och denna ort gjort allt hvad i deras förmåga står att bringa samfärdsel till den långt aflägsna stambanan; men då nu en väglängd af omkring $3\frac{1}{2}$ mil vore emellan dessa bandelar och så väl denna tätt befolkade ort, der sammanbindning skulle ske, som äfven bolagen till de banor, som redan äro byggda, äro i det allra mest trängande behof af den bandels byggande, som jag i min motion framställt — bolagen för större och stadigvarande trafik och orten för lättade kommunikationer — så kan jag icke högt nog beklaga, att min jemförelsevis billiga begäran om en half million statsanslag till cirka 14 miles jernvägar icke har kunnat tillvinna sig Riksdagens bifall; ty man må här bemärka, att de emellan 10 och 11 mil redan byggda hvarken genom anslag eller lån betungat staten med ett enda öre, och ville man tänka sig fördelning af begärda anslaget på det hela i jernvägs mil till det län, som, affäggse beläget från statens stambanor, sjelf fått kämpa för den kommunikation, som ännu i ofullständigt skick finnes, så är allt det här framräckta bleklagda nej ett hårdt svar på tal, helst som hvarken i dessa städer eller på landsbygden numera kunna från handel och näringar finnas kapital lediga till vidare jernvägsbyggnader under många år, utan nödsakas trafikera dem de redan ega, med vida mindre fördel, än om den af mig föreslagna sammanbindningsbana kunnat byggas och trafikeras. Emellertid, som jag redan sagt och väl vet, här nu för denna gång ingenting står att vinna, skall jag icke för denna gång längre uppehålla Kammarens dyrbara tid, utan helt enkelt endast tillägga såsom sista instans, att måtte framtiden snarast möjligt lemna ett gynsamt bifall till det förslag jag i min motion framställt, och hvilket förr eller senare måste beaktas.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten VII:

Blef jemväl bifallen.

Punkten VIII:

Lades till handlingarne.

*Om understöd
ät vissa
enskilda
jernvägs-
anläggningar.*
(Forts.)

§ 7.

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen. Föredrogs Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5, i anledning af motion om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.

Uti berörda motion, väckt inom Andra Kammaren af Herr A. K. Gasslander (motionen N:o 18), var föreslaget, att Tryckfrihetsförordningen måtte i den ordning, som för ändring af grundlag finnes föreskrifven, varda sålunda ändrad, att i § 3 omedelbart efter mom. 13 och före paragrafens sista stycke insköttes ett nytt moment af följande lydelse:

»Inbjudningar till deltagande i otillättna inländska lotterier eller likartade utländska företag. Brottet straffas med böter högst 100 riksdaler.»

Utskottet hade tillstyrkt, »att Riksdagen, med bifall till syftet af Herr Gasslanders ifrågavarande motion, ville antaga att hvila till grundlagenlig behandling följande förändrade lydelse af § 3 mom. 12 i Tryckfrihetsförordningen:

12:o. Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande; brotten umgäillas med böter från trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med etthundra riksdaler, och skriften konfiskeras; *skolande med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteri-företag, som ej tillåtet är, äfvensom i utländskt lotteri.»*

Beträffande detta Utlåtande, vid hvilket reservationer voro fogade dels af Herrar *Andersson, Jönsson, Bäckström, Johnson, Borg* och *Svensén*, dels af Herrar *Odelberg* och *Rundbäck*, dels ock i fråga om den af Utskottet använda motivering af Herr *Danielson*, yttrade

Herr Borg: Då jag i Utskottet är reservant i denna fråga, anhåller jag derom få yttra några ord. Frågans olika behandling i år och i fjor är ganska anmärkningsvärd. Efter en långvarig debatt beslöt förra Riksdagen att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om förklaring om hvad som menas med lotteri. Någon sådan förklaring har dock ännu ej kommit Riksdagen tillhanda. Inom Utskottet var man i fjor temligen allmänt ense om olämpligheten af den föreslagna förändringen; ja, man var till och med så ense derom, att endast 3 af Utskottets 20 medlemmar reserverade sig mot Utskottets afstyrkande utlåtande. I år låter det helt annorlunda. I samma Utskott med ungefär samma ledamöter har fattats ett alldeles motsatt beslut mot förra årets och der finnas nu 8 eller 9 reservanter.

Det är sålunda en ganska märklig omkastning, som egt rum i denna fråga, då man vet, att sedan föregående riksdag ingenting förefallit, som bort kunnat föranleda en sådan förändring i åsigt. Visserligen ansåg man förlidna år, att den af motionären föreslagna redaktionen icke var lämplig, och detta var också ett af de skäl, hvarför man då icke ville gå in på den ifrågasatta förändringen. I år deremot har man äfvenledes ogillat den redaktion, som motionären

föreslagit, men Utskottet har på samma gång gjort sig det besväret att sjelf föreslå en annan redaktion. För min del kan jag icke tycka, att det är synnerligen lämpligt att på detta sätt gå till väga.

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.
(Forts.)

Jag skall taga mig friheten uppläsa några rader ur Konstitutions-Utskottets utlåtande förlidna år, deri Utskottet afstyrker bifall till den då föreslagna förändringen af § 3 Tryckfrihetsförordningen. Utskottet säger der: »Allmänt känt är, i hvilken omfattande grad redan nu lotter bland allmänheten utbjudas direkt genom agenter, hvilkas anbud finna vägen äfven till de mera obemedlade samhällsklasserna. Tager man vidare i betraktande svårigheten, att icke säga omöjligheten, att hindra spridningen af lotteriinbjudningar och annonser derom medelst utländska tryckalster, så synes man icke utan skäl kunna betvifla, att böjelsen för lotterispel skulle i någon väsentlig mån genom det af motionären föreslagna medel qväfvas. Utskottet har slutligen icke bort med tystnad förbigå en omständighet, som synes egnad att ingifva allvarliga betänkligheter mot antagandet af motionärens förslag. Väl bekant är, huru sväfvande begreppet lotteri enligt nuvarande lagstiftning är, och hvilka skiljaktiga uppfattningar i detta afseende gjort sig gällande hos olika domstolar. Under sådana förhållanden är det lätt att föreställa sig, hvilka betänkliga förvecklingar ett stadgande i Tryckfrihetsförordningen, sådant motionären åsyftat, skulle kunna framkalla, och detta så mycket snarare, som enligt den för tryckfrihetsmål gällande rättegångsform afgörandet tillkomme icke ständiga domstolar, utan en för hvarje fall särskildt tillsatt jury.»

Hvad Utskottet sålunda i fjer yttrade innehåller, enligt min åsigt, hufvudsakligen de skäl, som fortfarande kunna anföras emot den föreslagna förändringen. Begreppet *lotteri* är för öfrigt så sväfvande och otydligt, att våra domstolar derom haft olika åsiter. Sålunda har hvad underrätt och hofrätt i ett visst fall funnit olagligt af Högsta Domstolen förklarats lagligt. Under sådana förhållanden, och innan man får fullt klart och bestämdt hvad som menas med lotteri, synes det mig icke vara lämpligt att vidtaga en sådan förändring i Tryckfrihetsförordningen, som den här föreslagna. De kollisioner, som i följd af en sådan uttydighet kunna förorsakas, äro antydda uti Konstitutions-Utskottets utlåtande sistlidna år; och det torde väl för något hvar vara klart, för hvilket obehag såväl utgifvare af tidningar som juryer och domstolar skulle kunna blifva utsatta, då sådana saker blifva föremål för åtal, rörande hvilka sjelfva lagen är sväfvande. Härtill kommer, hvad också förlidna år antyddes, att ett sådant stadgande, som det nu ifrågasatta, skulle kunna medföra ganska betydliga besvär och trakasserier för tidningarne. Jag nämner icke detta, såsom vore jag personligen intresserad i frågan — jag begagnar tillfället nämna, att den tidning, jag representerar, icke inför några lotteriannonser, utan tvärtom i aratal bekämpat både lotteriannonser och allt slags lotteriväsande — men jag fruktar att, om föreliggande förslag antages, man skall råka ut för sådana förvecklingar och sådana svårigheter, att man skulle önska att den lag, som möjliggör sådant, icke antagits.

Då man vet huru svårt det är att få en paragraf i Tryckfrihets-

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen. jag mig, att Kammaren i år, likasom i fjor, och med än mera skäl än då, skall förkasta förslaget. I alla händelser synes det mig, som om denna fråga icke vore af så stor vikt, att man icke skulle kunna afvakta den förklaring af begreppet lotteri, som Riksdagen själf i fjor begärt af Kongl. Maj:t, utan gå den i förväg och stifta en lag, som skulle kunna på ett obehagligt sätt återverka på en mängd allmänna förhållanden. Jag tager mig därför friheten föreslå, att såväl motionärens som Utskottets förslag förkastas.

Herr Gasslander: Jag skall be att med anledning af de anmärkningar, som af den föregående talaren framställes, få till försvar för min motion och Utskottets utlåtande yttra några ord. Det hufvudsakligaste af hvad han anförde förekommer uti den vid betänkandet fogade reservationen, deruti den ärade talaren deltagit. Denna reservation börjar med ett erkännande. Det heter nemligen: »Ehuru vi i konsekvens med 1844 års förordning angående lotterier, hvilka genom nämnda förordning förbjudas, skulle kunna betrakta *annonser* om lotterier och *inbjudningar* dertill såsom stridande mot förordningens anda; och oaktadt man således skulle önska, att dylika annonser och inbjudningar ej genom tidningar spriddes och derigenom onekligen i sin mån befordra lotterispel, torde dock såväl det af motionären som af Utskottets majoritet föreslagna tillägget i Tryckfrihetsförordningen, långt ifrån att synnerligen befordra ändamålet, vara af betänkligare art än själfva det onda, som det syftar att förekomma.»

Med anledning häraf skall äfven jag be att få börja med ett erkännande. Om införandet i Tryckfrihetsförordningen af straff för spridning af lotteriannonser skulle medföra olägenheter för annan än den, som uppenbarligen afsett att bryta mot lag, så skulle jag hafva varit den siste att ifrågasätta en dylik bestämmelse.

Reservanten har i sitt anförande upprepat, hvad som står att läsa i reservationen, att 1880 års Riksdag skulle hafva beslutat en skrifvelse till Kongl. Maj:t för att få förklaradt hvad som menas med lotteri, »enär det visat sig att domstolarne stannat i olika tolkning af denna sak» och att, innan en sådan förklaring blifvit gifven, det skulle vara olämpligt att antaga till hvilande i grundlagsenlig ordning den nu ifrågasatta bestämmelsen i Tryckfrihetsförordningen. Men Riksdagen har icke beslutat denna skrifvelse till Kongl. Maj:t för att få en förklaring af hvad som med lotteri förstås, utan Riksdagen har skrifvit till Kongl. Maj:t för att få en sådan förklaring, genom hvilken det med 1844 års förordning åsyftade ändamål kunde vinnas fullständigare än hittills varit fallet. Syftmålet med skrifvelsen var, såsom af öfverläggningen i ämnet vid förra riksdagen tydligt framgår, att omöjliggöra lotteriväsendet genom litterära arbeten. Någon den ringaste tvekan om hvad som menas med lotteri läser väl icke förefinnas hos domstolarne, ehuru naturligtvis lotterier kunna anordnas så, att det i speciella fall är svårt att afgöra, huruvida lotteriet är stridande mot lag eller ej. Men den omständigheten är af desto ringare betydelse, då fråga är om införande af ett stadgande i nu

ifrågavarande syfte i Tryckfrihetsförordningen, som denna grundlag uttryckligen stadgar att i tvetydiga fall hellre bör frias än fällas och att det förra således alltid bör ega rum, derest det icke är alldeles uppenbart, att ett motsatt tillvägagående är det enda rigtiga.

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.
(Forts.)

Reservanterna säga vidare — och äfven detta har här i Kam-maren upprepats af reservanten från Helsingborg —: »Huru skulle det taga sig ut att göra en grundlagsförändring i en sak, om hvars faktiska beskaffenhet de dömande myndigheterna ännu ej hunnit enas, och som derjemte väntar på en förklaring af Kongl. Maj:t? Huru skulle en tidningsskrifvare, en åklagare, en jury, en domstol kunna bedöma och afgöra en sak, hvarom lagen är så otydlig? Hvilka trakasserier skulle ej okunnigheten, kitsligheten och förföljelse-lustan kunna förorsaka på detta område öfver allt i vårt land, der tidningar utgifvas?» Jag vill fråga den ärade reservanten. om han hysar så ringa förtroende till nämnden för afgörande af tryckfrihetsmål, juryn, att han skulle kunna föreställa sig, att den skulle göra sig skyldig till okunnighet, kitslighet eller förföljelse-lusta. För mig åtminstone är det alldeles påtagligt, att i tvetydiga fall, men i full öfverensstämmelse med grundlagen, intet ansvar skulle komma att drabba tidningsutgifvaren.

Reservanterna fortsätta: »Då man vet att ordspråket: »aptiten kommer, medan man äter» ganska ofta besannas, är det ock att be-fara, att steget från angrepp på annonsområdet in i den öfriga tid-ningstexten snart skulle blifva allt för frestande och lätt tagas» o. s. v. Ja, det är alldeles klart att, om tidningsutgifvaren missbrukar sin ställning ända derhän, att han i texten vill befördra lotterispel genom inbjudningar, så vore det icke annat än rätt att han för ett sådant tilltag drabbades af det ansvar, som i Tryckfrihetsförordningen härför vore stadgadt. Men om han i texten skulle skriva annat än hvad som innebär uppenbart brott mot detta stadgande, så är det icke troligt hvarken att han härför skulle blifva åtalad eller dömd.

Vidare säga reservanterna: »Det innebure ock ej så ringa mot-sägelse, att industrilotterier af samma art som de i Sverige otvetydigt tillåtna skulle anses brottsliga, om de finnas t. ex. i Danmark samt att annonser derom skulle hänfalla under lagens straff.» Såvidt jag har mig bekant, äro industrilotterier i allmänhet icke tillåtna i vårt land, utan rättigheten att anställa sådana är beroende på särskildt meddeladt tillstånd i hvarje fall; Konungens Befallningshafvande är berättigad att medgifva eller afslå den sökta tillåtelsen, och först sedan denna vunnits, är lotteriet tillåtet. Men i sådant fall skulle det ej heller, enligt Utskottets förslag, vara brottsligt att derom annonsera.

Reservanterna yttra till sist: »Slutligen finna vi det föga lämp-ligt att i en grundlag, som handlar om ett folks viktigaste an-gelägenheter, inflicka en bestämmelse af så underordnad beskaffen-het» o. s. v. Äfven om denna sak i jemförelse med mången annan sak kan anses underordnad, så kan man väl ändock icke säga att den i och för sig är af underordnad beskaffenhet, ty att en per-son, som inbjuder till lotteri genom handskrift, är enligt allmänna

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen. lagen underkastad straff, under det att han, derest han medelst tryck offentliggör sin inbjudning, är straffri, det kan man väl icke kalla för en underordnad sak.

(Forts.)

Man säger vidare att genom antagande af ifrågakarande bestämmelse skulle tidningarne bliwå underkastade censur. Det tror jag icke. Men man kan väl icke begåra, att tidningsskrifvarne skola opåtaladt få införa i tidningarne allt hvad som är brottsligt, derföre att det införes under namn af annonser. Dessutom tror jag alldeles icke att ifrågakarande bestämmelse skulle för tidningarne i vårt land medföra några synnerliga svårigheter. Jag yttrade redan förra året, då en likartad fråga här behandlades, att jag tänkte mer högt om tidningsskrifvarne, än att de skulle vilja direkt eller indirekt bryta emot ett gifvet lagbud, och jag har förestått mig, att om Riksdagen och Kongl. Maj:t antaga en lagförändring i den rigtning, här har blifvit föreslagen, skulle också derigenom hela detta annonserande i tidningarne om utländska lotterier upphöra. Några *inländska* lotterier med undantag af sådana, som afse bortlottning af lösören för välgörande ändamål eller af konst saker, förefinnas nemligen icke, så att derom är icke mycket att säga, utan skulle förbudet egentligen endast drabba de *utländska* lotterierna. Och det tyckes väl icke vara mycket skäl, att man visar en sådan ömhet för detta utländska lotteriväsen, att man fortfarande vill låta i vår lagstiftning qvarstå en sådan oegentlighet som den, att hvad som straffas, om det offentliggöres medelst handskrift, får passera ostraffadt, om det förekommer i tryck.

För öfrigt kan det väl icke vara svårare för en jury att bedöma en fråga sådan som denna än att bedöma alla öfriga frågor, som äro underkastade ansvar efter Tryckfrihetsförordningen. Allt är ju der i allmänna ordalag affattadt, t. ex. den i 3 § 11 mom. förekommande bestämmelsen om ansvar för angräpelse emot enskild man, hvilka å ära gå eller för dess borgerliga namn och rykte förklenliga äro. Detta är ju ett ganska obestämdt uttryck, som kan bliwå föremål för mycket olika meningar. Och om man kan anförtro åt juryn att afgöra frågor som de nu antyddas, hvilkas lösning är af stor vikt både för den angräpne och den tilltalade, så bör man väl icke hysa tvekan om, att icke juryn uti ifrågakarande likaväl som i andra fall skall på ett tillfredsställande sätt pröfva och bedöma saken.

Jag tror äfven att det kan vara lämpligt att ändtligen komma ifrån denna sak, som under så lång tid stått på dagordningen, och jag tager mig derföre friheten att vördsamt hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lasse Jönsson: Det är en allmänt erkänd sats, att alla lagförändringar böra med största varsamhet företagas, och det synes äfven af den stora mängd afstyrkande lagutskottsbetänkanden, som nu hvila på vårt bord. Men är denna försigtighet klok, då det är fråga om ändring i allmän lag, så anser jag det vara ännu mer nödigt att man går till väga med den största varsamhet, då det är fråga om *grundlags*förändringar. Grundlagen har också sjelf stadgat detta, ty det heter i 38 § Riksdagsrdningen, att Konstitutions-Utskottet icke bör föreslå Riksdagen andra ändringar i rikets grundlagar än

dem Utskottet anser högst nödiga eller nyttiga. Denna förändring anser jag emellertid icke kunna rubriceras under någon af dessa kategorier. Jag anser den nemligen icke kunna medföra något godt, utan tvärtom möjligen kunna åstadkomma mycken skada och medföra svårigheter vid tillämpningen.

(Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.)
(Forts.)

Motionären har visserligen yttrat sig med mycket förtroende om juryinstitutionen, och jag har heller icke skäl att klandra densamma. Men vi veta, att jurymännen icke äro underkastade domareansvar och således saklöst kunna fälla en orättvis eller förhastad dom. Och jag tror derföre att man bör vara försiktig, innan man går in på en fråga af så klyftig beskaffenhet som denna.

Hade här varit fråga om förändring af Kongl. förordningen den 21 Mars 1844 angående lotterier, så hade det varit en annan sak. Men då man föreslagit en grundlagsförändring, så kan jag icke vara med derom, utan yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Samuel Johnson: Jag har inom Utskottet icke medverkat till det resultat, hvartill pluraliteten kommit. Motionärens syfte anser jag visserligen vara både godt och välbetänkt; men det är min fullkomliga öfvertygelse att detta syfte ingalunda skall vinnas genom att antaga motionärens af Utskottet tillstyrkta förslag, ty äfven om man förbjöde tidningarne att intaga lotteriannonser i sina spalter, så hafva dock dessa lotteriprospekter så många andra vägar, på hvilka de kunna spridas öfver hela landet. Ett sådant förbud som det hvarom nu är fråga skulle således, enligt min tanke, ingalunda bidra till hämmandet af lotterispelet. Vi veta ju hvilka massor af lotteribref af kollektörerna årligen utskickas snart sagdt öfver hela Sverige, och detta kan man ingalunda förhindra genom att antaga detta förslag.

Jag vill äfven framhålla en annan sak. Vi sträfva här vid riksdagen efter att göra allt för att bringa svenska folket ur omyndighetstillståndet, men skulle vi nu stifta denna lag, så göra vi oss ju till förmyndare för svenska folket.

Jag vill nu icke vidare upptaga Kammarens tid, utan anhåller att få yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Åbergsson: Under diskussionen vid förra riksdagen i denna fråga ådagalade beklagligtvis många talare i sina yttranden ett visst intresse för lotterierna. Det gläder mig, att de Herrar, som i dag uppträdt emot Utskottets förslag, icke yttrat sig i denna anda, utan synas mig hafva medgifvit, att lotterisaken icke bör främjas.

På grund af sist nämnda åsigt, i hvilken jag lifligt instämmer, då jag anser att man så mycket som möjligt är bör motverka lotterispelet, yrkar jag bifall till Utskottets förslag. Jag tror nemligen att i detta afseende mycket skulle vinnas genom införande i Tryckfrihetsförordningen af ifrågavarande stadgande, hvarigenom tryckt inbjudning till lotterispel skulle blifva belagd med straff. Det ligger ju en stor inkonsequens deruti att, om en sådan inbjudning offentliggöres på annat sätt än genom tidningsannonser, detta förfarande är

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

belagdt med straff, under det att, om inbjudaren väljer nämnda form, hvarigenom just den största möjliga offentlighet vinnas, han är straffri. Att söka förekomma detta har, synes mig, varit hufvudskälet för Utskottets tillstyrkande hemställan.

Man har framkastat den betänkligheten emot förslaget, att begreppet lotteri vore så obestämdt, att domstolarne derät gifvit olika tolkningar. Motionären har redan svarat härfpå, och jag har icke mycket att tillägga. Jag vill dock fästa uppmärksamheten derpå, att det icke finnes någon lag på något språk skriven på ett sådant sätt, att den icke kan blifva föremål för olika tolkning, och jag tror icke att ordet *lotteri* bör företrädesvis anses höra till de sväfvande uttrycken. Många andra laguttryck hafva varit föremål för vida mer olika meningar än detta. Dessutom förekomma redan nu i Tryckfrihetsförordningens 3 § flera brott, hvilkas beskrifning är af ännu mera sväfvande beskaffenhet. Jag hänvisar exempelvis till 2 mom., som talar om »förnekelse af den rena evangeliska läran». Det finnes väl ingenting, som är svårare att afgöra, än om en tidningsartikel innebär en sådan förnekelse eller icke. Blotta resonnementer om rätta betydelsen af en dogm kunna under vissa förhållanden komma att betraktas såsom innebärande en förnekelse af den rena läran. Lika svårt är det ofta att afgöra, huruvida i skrift begagnade uttryck äro att hänföra till smädelser eller icke.

Vidare har anmärkts, att det finnes andra utvägar för lotterianonsernas spridande än genom tidningarne, såsom t. ex. genom bref och på flera andra sätt. Det är visserligen sant, men dessa bref sära icke den offentliga moralen till den grad, som lotteriannonser, införda i offentliga tidningar, göra det. Enfaldigt folk tror nemligen, att allt hvad som står i tidningarne har mycket stort värde, att man ovilkorligen bör tro på det, »eftersom det är tryckt», och att följaktligen lotterispel likasom inbjudningar dertill är någonting fullt lagligt; och en sådan föreställning kan i viss mån vara berättigad. Deremot hafva de lotteriprospekter, som spridas genom bref, icke någon offentlig karakter, de tränga sig icke dagligen på den stora massan af folket och medföra icke samma stimulerande verkan.

I afseende å platsen för detta stadgande hade jag hellre önskat antingen att, på sätt motionären föreslagit, det influtit i ett särskildt nytt moment eller ock intagits i 13:de mom. Men då denna anmärkning endast rör formen, icke saken, och jag anser den senare så vigtig att jag för den skull icke vill fästa mig vid formfrågan, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Granlund: Då jag tillhör dem, hvilka förlidna är ville vara med om kraftiga åtgärders vidtagande för hämmande af lotteriverksamheten, och jag fortfarande hyser samma önskan, yrkar äfven jag bifall till Utskottets förslag.

När frågan behandlades förlidne riksdag här i Kammaren, afgifvos af åtskillige talare yttranden, som syutes gå i en annan rigtning. Jag tror visserligen icke, att de i verkligheten voro vänner till lotterier, men de uttalade sig på ett sådant sätt, att detta tycktes vara fallet. Och, mine Herrar, hvad tron I sedan har händt? För dem,

som icke veta det, vill jag omtala, att just en så kallad svensk-norsk generalagent i Köpenhamn har tillegnat sig dessa herrars yttrande såsom en rekommendation för lotterierna och åberopat dem såsom bevis för åsigterna inom svenska representationen. Inbjudningen, som jag här har i min hand, lyder sålunda:

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

»Ett ord i sinom tid.

»Att den fördom mot goda och solida lotterier, som fordom i Sverige rådt, nu börjar vika, derpå tyda många tecken.»

»I stället för att sjelfva anföra några bevis emot denna fördom, hvilka kunde tillnötas mindre vigt, då ju vi äro ena partiska domare, taga vi oss friheten att åberopa några yttranden, som fälles i svenska Riksdagens Andra Kammare Onsdagen den 17 Mars 1880 af svenska riksdagsmän, hvilka både måste erkännas vara sakkunniga och opartiska, och hvilkas heder och rättskänsla för hvarje svensk måste anses höjda öfver allt tvifvel. Dessa uttalanden gjordes nemligen med anledning af riksdagsmannen, landshöfdingen, f. d. presidenten och statsrådet, storkorskommendören m. m. juris doktorn herr *Axel Adlercreutz*' motion om ändring i gällande förordning om förbud mot lotteriinrättningar i Sverige.»

»Under diskussionen om denna fråga yttrade bland annat:»

»Herr Konsulen *Niclas Theodor Flensburg*: »Jag måste erkänna, att jag anser hvarje förbud mot lotterier såsom stridande mot tidsandan och utgöra från statens sida ett helt och hållet oberättigadt förmynderskap öfver enskildas göranden och låtanden. Vi hafva ju religionsfrihet och näringsfrihet; vi få fritt och obehindradt använda våra penningar på schweitzerier, teatrar och andra nöjen, hvarjore skulle vi ej då, om vi så önska, få använda dem på inköp af lottsedlar? Och detta oaktadt staten sjelf ju idkar lotterispel, nemligen obligationslotteriet. — Ja, jag påstår till och med, att i dessa bekymmersamma tider det vore väl betänkt att ordna förständigt inrättade inhemska industrilotterier. Industrilotterierna hafva, enligt hvad jag personligen erfarit af industrilotteriet i Malmö, i högsta grad verkat gagnande och välsignelsebringande genom att lindra nöden och aftorka tårarne i mången armodets boning — —».

»Herr Kaptenen *Carl Edvard Casparsson*: »— — Nöjet att spela på lotteri är ofta den fattiges enda poesi — — Derigenom kan den fattige mången gång komma i besittning af en nyttig sak eller en penningssumma, som kan förljufva och förbättra hans hårda ställning — —».

»Se der, hvad tänkande och fosterlandsälskande svenska män hafva att säga om lotterier, då dessa äro klokt och på ett betryggande sätt ordnade.»

I sen således, mine Herrar, att just dessa yttranden föranledt utländske letterikollektörer att använda dem på detta sätt. På andra sidan af samma blad förekommer nemligen inbjudning till ett storartadt lotteri, der det säges, att hvarje lott utkommer med vinst. När nu personer bland den enfaldiga menigheten få ett sådant bref och deraf se, att Riksdagen på sätt och vis förordat lotterierna eller

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts)

åtminstone icke gjort något deremot, skall icke detta inverka på en och annan, så att han köper lotter? Jag försäkrar Herrarne, att det i all tysthet går många millioner ur folkets fickor till utlandet för lotterisedlar och skall så göra, om icke svenska Riksdagen vidtager kraftiga åtgärder deremot. Anser man åter lotterier för något bra och som bör vara tillätligt, hvarför icke då inrätta inländska lotterier, då åtminstone penningarne stannade inom landet? Jag tror således det vara af behovvet påkalladt att vi göra något i denna sak, och att framför allt Riksdagen icke nu fattar ett sådant beslut, att det kan åberopas såsom skäl för ytterligare spelande å lotterier, såsom ofvannämnde lotterikollektor gjort. På samma gång anser jag mig dock böra för egen del nämna, att, enligt min åsigt, denna kollektor missbrukat de båda ofvan anförde talarnes yttranden, ty den förste åberopade talaren afsåg med sitt yttrande de industri-lotterier, som här i landet förr funnits och som verkat välgörande, i hvilken åsigt äfven jag vill instämma; den senare talaren yttrade sig med en viss ironi om den poesi, som ligger i lotterispel, och hade enligt min uppfattning alls icke mening att befordra desamma. — Jag har genom meddelandet häraf velat framhålla det högst oförskämda sätt, på hvilket utländska lotterikollektörer kunna gå till väga för att lura den svenska allmänheten.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag i fjor, när en likartad fråga förevar, uttalade mina åsigheter i frågan och dessa således äro tillräckligt kända, skall jag fatta mig helt kort och förena mig med dem, som yrkat afslag å Konstitutions-Utskottets betänkande. Jag kan icke finna, att det nu föreliggande förslaget är af den beskaffenhet, som grundlagen kallar högst nödig och nyttig. Konstitutions-Utskottet har vanligen eljest den invändningen att göra mot de förslag, som framställas till ändring i grundlagarne, att de icke äro så nödiga och nyttiga som grundlagen förutsätter, likasom det vanligen stöder sitt afstyrkande derpå, att en föregående Riksdag afslagit framställning i samma syfte. I ett strax efter detta på föredragningslistan uppfördt Konstitutions-Utskottets betänkande har Utskottet på denna grund icke ens velat ingå i pröfning af en motionärs framställning. Deremot inträffar här det ovanliga förhållandet, att under det Konstitutions-Utskottet i fjor enhälligt på 3 röster när afslog en likartad motion, har nu majoriteten inom Utskottet bifallit den nu föreliggande. Om jag nu kunde finna, att man skulle kunna vinna det af motionären och Utskottet afsedda ändamålet genom ett bifall till förslaget, skulle jag icke sätta mig deremot, men det är just detta jag icke kan finna. Det heter nemligen i förslaget, att man skulle förbjuda *inbjudningar* till deltagande i lotterier, men derigenom förhindrar man icke, att t. ex. den, som vill sälja lotter, i tidningarne inför tillkännagifvande, huru en lottdragning utfallit, eller s. k. vinst-listor, som visa att så och så många vinster utfallit inom Sverige o. s. v. Likasa kan man insätta lotteriprojekt i tidningarne, icke åtföljda af någon inbjudning, utan kanske tvärtom med uttryckligt tillägg, att meningen icke är att inbjuda någon till deltagande i lot-

teriet. Jag kan icke se, huru en tidningsutgivare skulle kunna härför bötfällas, men den, som vill sälja lotter, har ändock vunnit sitt mål, eller att sprida kännedom om lotteriet.

Man har talat om det omoraliska i dessa annonser om lotterier, men jag ber dervid få erinra, hurusom ofta i tidningarne förekomma tillkännagifvanden derom, att i utlandet såväl som inom landet finnas till salu utmärkt goda varor till öfvermåttan billiga pris. Men huru förhåller sig ofta härmed i verkligheten? Jo det är helt enkelt uppenbart bedrägeri. Men icke kan man därför borttaga rättigheten att i tidningarne införa dylika annonser eller göra tidningens utgivare ansvarig därför. Om t. ex. en industriidkare — jag tänkte härpå med anledning af den talarens uppträdande, som näst före mig hade ordet — utbjuder till salu t. ex. sina åkdon och säger, att det är ett utmärkt arbete, men detta befinnes vara klenst nog, då det blir utsatt för sol och torka, så har nog köparen blifvit lurad, men att göra tidningsegaren ansvarig därför, vore allt bra obilligt. Dessutom förekommer ofta något annat, som det vore ännu mera nyttigt att kunna förhindra, nemligen tillkännagifvanden och annonser om skrifter, som befinnas i högsta mätto osedliga och hvilka jag vågar tro sprida mycket mer ondt än lotteriannonserna, äfven om dessa ej sprida något godt.

Jag tror dertfore att Kammaren, då man ej kan vinna det mål, man söker, och då jag ej kan finna detta vara en fråga af den beskaffenhet att man skulle, på sätt grundlagen föreskrifver, anse densamma vara högst nödig och högst nyttig, borde vidblifva de åsichter den i fjor uttalade och således afslå Konstitutions-Utskottets betänkande, hvarå också jag för min del yrkar afslag.

Herr Lasse Jönsson: Ett par föregående talare tyckas ej hafva riktig kännedom om vårt folks sätt att gå till väga vid spel på lotterier. Talaren på stockholmsbänken uttryckte den mening, att folket icke skulle hafva så mycket förtroende till enskilda bref som till annonserna. Förhållandet är alldeles motsatt, ty det går ej till nu som strax i början, då detta lotteriskojs kom i svngen. Då var det möjligt att man kunde rätta sig efter annonserna, nu är sådant ej möjligt utan att man blir illa lurad, och man vänder sig dertfore till personer, som förut spelat, för att erhålla rekommendation till en kollektör, och kollektörerna sjelfva göra sig kända hos sina kunder genom korrespondens, så att lotterispelet ej i någon mån är beroende af annonserna; genom dessa blifver det hvarken större eller mindre. Talaren på grennabänken yttrade, att kraftiga åtgärder borde vidtagas till hämmande af detta onda. Detta förslag skulle således vara en sådan åtgärd. Nej, ty lotterispelet är, såsom jag nyss nämnt, alldeles icke beroende af lotteriannonserna, utan i hufvudsaklig mån en följd af enskilda inbjudningar och prospekter. Talaren har sjelf gifvit ett bevis derpå, då han, såsom stöd för sitt yttrande, läste upp en skrift, som helt säkert verkat mer än alla annonser i svenska tidningar. Detta är en skrift, som läses med nöje, och som väckte bifall äfven här i Kammaren, och dertfore äfven bör vara till behag för den enskilde. Man ser derpå att dess författare är en person, som vet begagna sig af alla

*Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Om tillägg möjliga tillfällen. Det är just sådana lotteriprospekter, som åstad-
till § 3 komma det onda, men icke annonserna. Jag tror derföre att det
Tryckfrihets- skulle vara mera till skada än till nytta att antaga detta förslag.
förordningen.

(Forts.)

Herr Casparsson: Jag hade verkligen ämnat taga denna sak mycket lugnt och ej uppträda i frågan, men jag har blifvit uppkallad af den ärade representanten för Grenna och Vadstena, hvilken omnämnt det sätt, hvarpå en lotterikollektör för allmänheten framlagt det yttrande, jag hade i fjor i lotterifrågan. Jag vill då blott bedja att få protestera mot detta sätt att reproducera en representants yttrande, hvarigenom det helt och hållet lösryckes ur sitt sammanhang, och hvad speciellt den del af anförandet beträffar, der det talas om lotterispelets poesi, få upplysa, att det var ett citat från Bastiat. Den senare delen af citatet, hvilken kollektören äfven anför såsom ett yttrande af mig, har jag ej fått tillfälle att kontrollera, men jag tycker mig icke riktigt kännas vid detsamma och misstänker starkt, att ej allenast yttrandet blifvit lösryckt ur sitt sammanhang, utan att äfven orden blifvit omflyttade ur deras tankeföljd till något helt annat, än hvad jag verkligen yttrat. Hvad sjelfva frågan beträffar, så vill jag, eftersom jag blifvit uppkallad, blott nämna, att jag anser Utskottet hafva fullkomligt rätt i hvad det säger beträffande placeringen af det föreslagna stadgandet, äfvensom då det tillägger att »ifrågavarande förseelse icke direkt kan anses innefattas i nämnda slag af lagöfverträdelser» (lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förledande). Men när Konstitutions-Utskottet nu funnit för godt att der infatta detsamma, så har ej heller jag så stora betänkligheter att antaga förslaget, sådant det är framlagdt.

Herr Granlund: En talare har sagt, att lotteriannonserna ofta äro mycket vilseledande och att deri bedrägliga uppgifter förekomma. Jag skulle tro detta vara ett ytterligare skäl att förbjuda deras införande i tidningarne. Blifver allmänheten bedragen af bedrägliga kollektörer genom deras löftesrika annonser, så att den skickar till dem sina penningar och blir af med dem, ja, oftast utan ens möjlighet att kunna vinna, så tycker jag att deri ligger ett ganska stort motiv att få ett sådant missbruk stäfdadt. Hvad min ärade vän, Kapten Casparsson, beträffar, ber jag få erinra, att jag sade, att jag ansåge hans yttrande om lotterispelets poesi endast vara en ironi och ingenting annat.

Herr Danielson: I denna fråga kunde sägas mycket både för och emot. Herrarne veta, att jag i fjor var med om att bidraga till afslag å den då föreliggande motionen i ämnet, dels hufvudsakligen af det skäl, att motionären i frågan då hade helt andra ordalag för sitt förslag än de som föreligga i den nu väckta motionen, dels emedan Riksdagen då ännu icke fattat beslut om den skrifvelse, som sedermera inkom till Kongl. Maj:t, när motionen behandlades inom Utskottet, innan den frågan afgjordes i Första Kammaren och innan man visste, om någon skrifvelse skulle komma till stånd. Det

var därför jag då afböjde förslaget. Nu deremot tror jag, att frågan är ganska enkel. Vi hafva sett, att en skrivelse kommit till stånd, och likväl är frågan ännu olöst. Frågan är helt enkelt, om man vill se dessa spaltlånga lotteriannonser hvarje gång man tager en tidning i sin hand. Att de kunna verka något godt för den svenska periodlitteraturen, förefaller mig nästan otroligt; jag föreställer mig, att det skulle leda till mera gagn, om vi sluppe se dessa lotteriannonser i tidningarne. Man kan visserligen invända, att de i alla fall komma genom bref. Men, mine Herrar, ett bref kommer icke så ofta som en tidning och dessutom, sedan man läst ett bref, lägger man det å sido och ser det sedan icke mer, såvida man icke särskildt letar fram det. Helt annat är det med en tidning, som man dagligen har för ögonen.

Af dessa skäl vill jag yrka bifall till förslaget. Jag tror icke, att ordalydelsen kan gifva anledning till något missförstånd. Den talare, som öppnade diskussionen i denna fråga, fälde kanske ett och annat hårdt ord mot Utskottets majoritet; men jag lämnar dem å sido, de må stå för hans räkning. För min del tror jag, att det vore klokt och välbetänkt att bifalla Utskottets förslag, men vill Kammaren i alla fall afslå detsamma, icke skall jag synnerligen sörja deröfver.

För närvarande yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Det är visserligen så, att jag en gång förut haft tillfälle att yttra min mening i denna fråga, men jag vågar därför icke säga såsom en föregående talare: »således är min mening känd», ty det kan ju hända, att ingen för tillfället fäst afseende dervid, och ännu mer, att ingen har det i minnet. För att därför, för min egen skull, få min mening till protokollet antecknad, äfven med risk att icke något afseende fästes vid den, vill jag i min egenskap af en ringa målsman för den svenska pressen upprepa, att jag kommer att rösta för Utskottets förslag, anseende mig derigenom handla i pressens intresse, jag menar dess verkliga, välförstådda intresse. Jag ber att få erinra derom, att jag i detta fall har ett mycket stort, jag vågar nästan säga öfvervägande antal af den svenska pressens män på min sida. Till bevis derpå vill jag nämna, att tidningsmannamötet i Linköping 1876, på samma gång det beslöt att hos Kongl. Maj:t anhålla, det förbudet mot försändelse under korsband af lotterimeddelanden icke skulle utsträckas till tidningar och tidskrifter, derjemte uttalade en önskan derom, att det genom ändring af Tryckfrihetsförordningen måtte blifva möjligt att i laga ordning beifra sådana med tryckpressens tillhjälp utförda handlingar, som äro i särskilda författningar förbjudna. Denna petition voterades af tidningsmannamötet med 21 röster mot 10, hvilka 10 emellertid icke motsatte sig sjelfva saken, utan endast ville hafva ur motiveringen utstruken en mellanmening, hvilken uttalade ett klander mot den hitills varande lotteriannonseringen, såsom skulle denna redan nu, under lagstiftningens nuvarande tillstånd, hafva inneburit ett otillständigt kringgående af gällande lag. I sjelfva hufvudsaken åter, var mötets åsigt enhällig.

*Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

Det kan icke falla mig in att vid ett tillfälle, då det börjar blifva så roligt i Kammaren, ingå i något bemötande af de skäl mot Utskottets förslag, som här blifvit anförda. Jag vill blott göra den allmänna reflexionen, att, om det också understundom fallit mig och mången annan icke lagfaren in att klaga öfver juridisk skarpsinnighet, som stundom syns oss hafva karakteren af spetsfundighet, jag i stället i dag har gjort det rönet, i invändningarne mot Utskottets förslag, att den ojuridiska spetsfundigheten är ännu värre än den juridiska.

Herr Wieselgren: Jag skall endast be att på grund af de skäl, som af talaren på blekingebänken blifvit anförda, få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hammarberg: Jag önskar blott få i protokollet antecknad, att jag hör till dem, som lifligt önska framgång åt det föreliggande förslaget. Om än dermed icke kan vinnas allt hvad man önskar och åsyftar, så torde det likväl, så vidt jag förstår, vara det enda medel som finnes att motverka lotteriannonsernas kringspridande. Om man också icke kan förbjuda lotteriannonsernas meddelande i bref, så torde detta icke hafva så mycket att betyda. Annonsbref mottagas nemligen af de flesta med ett visst misstroende, hvilket deremot icke i allmänhet är fallet med annonser, som man ser införda i de dagliga tidningarne.

Jag ber att på det varmaste få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag hade till en början för afsigt att icke yttra mig i denna fråga, synnerligast emedan på föredragningslistan följer en annan fråga, för hvilken jag ville anhålla om Kammarens uppmärksamhet, men den vändning, diskussionen genom en föregående talares på stockholmsbänken yttrande tagit, har gjort att jag ansett mig böra framställa min åsigt i frågan.

Jag kommer att förena mig med dem, som yrka *afslag* å Utskottets betänkande, och skälen härför äro följande. Jag vill icke att i den redan förut ganska inveklade Tryckfrihetsförordningen skola införas nya sväfvande preventiva föreskrifter. Talaren på stockholmsbänken har visat, att vi redan hafva ett tillräckligt förråd af sådana i denna grundlag; och om de icke ledt till värre trakasserier än som skett, så har detta berott på den humana praxis, som gjort sig gällande inom lagtillämpningen. Detta har dock icke hindrat sådana trakasserier som t. ex. den, att då länsmanen Hommerberg anställde sitt orimliga åtal mot mig, han fordrade min personliga inställelse. Dylika trakasserier i afseende å *åtal* kunna inträffa, äfven om en rättrådig jury tillbakavisar åtalet, och jag förmodar, att det just var denna sak, talaren på stockholmsbänken afsåg. För öfrigt befarar jag, att ett sådant stadgande, som det här föreslagna, skulle till ingenting tjena. Det är redan påpekadt det sväfvande, som ligger i ordet *inbjudningar*. Den annonsör, som vill kringgå lagen, kan ju uppställa annonsen i en annan form; då blifver saken tvistig, och ansvarige utgifvaren är då genast inne på det svåra området att nödgas sjelf

bestämman huruvida det är fråga om en »inbjudning» eller ej. Det har redan här framhållits, att det icke är lotteriannonserna i tidningarne, som ästadkomma det värsta onda; och det är äfven, enligt mitt förmenande, en missuppfattning, då man tror, att tidningsannonserna hafva en sådan gripande verkan på allmänheten. Mycket värre äro de bref, som lottförsäljarne sticka i handen på litet hvar; adressaten har då blott några ord att fylla i och så skicka af det till kollektören per posto med ett större eller mindre penningebelopp. Det är härigenom lotterierna främjas och uppuntrasj vida mer än genom annonser i tidningarne; jag har mer än en gång förvänat mig öfver de stora lotteriannonser, som nu intagas i vissa tidningar, samt huru personer kunna vara så enfaldiga att slösa bort penningar på dem.

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.
(Forts.)

I en punkt förenar jag helt och hållet med motionären i ämnet, Herr Gasslander, nemligen derutinnan, att om det föreslagna stadgandet erbjöde någon olägenhet för någon annan än den, som uppenbart vill bryta mot detsamma, ville han icke vara med om förslaget. Men detta är just förhållandet. Stadgandet kan medföra obehag äfven för andra än den, som vilja bryta mot det, nemligen för tidningsutgifvaren. Ett af de svåraste åligganden, en tidningsutgifvare har, är den uppsigt, han bör utöfva öfver tidningens annonser; jag skulle kunna anföra åtskilliga exempel i den vägen. En annons för en stor tidning har flera stadier att genomgå. Först inlemnas den på ett annonskontor, der det är omöjligt för emottagaren att underkasta annonsen någon noggrannare granskning. Sedan kommer den till sätteriet. Om den då faller i händerna på en förståndig sättare, skickar han den till redaktören och gör honom uppmärksam på innehållet; men det kan också hända, att sättaren utan vidare sätter den. Så kommer annonsen till korrekturläsaren: och äfven der kan dess innehåll förbises. Annonserna äro ett ständigt damoklessvärd, som hänger öfver tidningsutgifvarens hufvud. Allt detta bör juryn naturligtvis taga i betraktande; men den gör det icke alltid, ty den kan också säga: »Hvad har ni för folk hos er, då de icke kunna öfvervaka edra annonser?»

För öfrigt är det ytterst svårt att i lagen få något fullt och tydligt stadgande om hvad som är lotteri. Jag skall härpå anföra ett exempel. I Göteborg inrättades af det saligen eller kanske rättare osaligen afsomnade handelskompaniet ett lotteri på 10,000,000 francs. Lotterna kallades »delaktighetsbevis» och inträdde dermed i kategorien af att ej vara förbjudna. För min del accepterade jag icke dessa delaktighetsbevis; och någon annons eller notis rörande dem fick ej införas i min tidning, emedan jag ansåg hela affären för falsk; men den gick dock för sig i Sverige såsom ett lagligen tillåtet lotteri.

För min del är jag icke någon absolut motståndare mot lotterier, jag är till och med delegare i två eller tre föreningar, som äro grundade på lotteri, nemligen konstföreningar. Detta slags lotteri är icke heller i lag förbjudet. Man bör vid sådant förhållande väl icke heller bryta stafven öfver *allt* lotteri. Vi hafva äfven haft industrilotterier. Jag har sjelf varit med om att grunda ett sådant; och det lotteriet verkade, likasom det danska, mycket godt. Man vände sig t. ex.

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordning^{en}.
(Forts.)

till en artist i snickeriyrket och bestälde af denne en vacker möbel; och man hade den tillfredsställelsen att uppmuntra anlagen hos en skicklig handtverkare, att främja den inhemska konstslöjden. Men personer funnos, som köpte en lott på detta lotteri, ehuru de kanske icke bort göra det. En varmhjertad husbonde i Göteborg, som en gång funnit en lottsedel af två kronors värde hos sin tjänare, väckte genast det förslag hos stadsfullmäktige, att de skulle söka göra slut på lotteriväsendet; och en reaktion inträdde. Så bör man icke, enligt mitt förmenande, taga saken, utan man bör uppdraga åt myndigheterna att noga granska huru lotteriet är inrättadt, och om det befinner sig i ordentliga händer — ty utan tvifvel kan äfven med dylika lotterier drifvas ofog.

Jag åtminstone skulle icke döma en tjänare hårdt, om han råkat att taga en lottsedel, som kostar honom ett par kronor, då han ärligt förvärfvat sina penningar, om han annars är en ärlig tjänare; hans njutningsmedel äro i regeln icke så rikliga, att han icke kan hafva rättighet att lefva på den förhoppning eller den glädje som ligger deri, att han möjligtvis kan få en vinst på ett lotteri. Det ligger verkligen en glädje i en sådan förhoppning; och denna glädje vill jag icke vara med om att beröfva honom, då han ärligt förtjenat sina penningar, och då han i den för honom glada förhoppningen om en vinst offrar sin lilla besparing. Det är lätt för oss, som lefva under lyckligare förhållanden, att döma öfver den fattiges njutningsmedel; men mot dem, som endast hafva ringa tillgång till njutning, vill jag vara försiktig och icke döma ut annat än hvad jag anser vara uppenbart origtigt.

Då jag således icke kan absolut utdöma lotterierna, utan endast vill hafva en skarp gräns mellan hvad som är förderligt och hvad som icke är det, så kan jag icke heller vara med om ett sådant förbud, som här af Utskottet föreslagits. Det finnes blott ett slags lotteri, som jag absolut motsätter mig; och det är lotteriet om lif och blod. Underligt är att personer, som äro högst ömtåliga för lotterier, der det gäller att offra några få kronor, icke alls tveka att deltaga i lotterier om menniskor.

Då jag icke finner den föreslagna grundlagsförändringen vare sig nyttig eller nödvändig, och då icke heller det med förändringen afsedda ändamålet vinnes, utan förändringen snarare skulle leda till trakasserier mot dem, som icke hafva lust att bryta mot lag, yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Den siste ärade talaren yttrade, att lotterierna voro de fattiges glädje och njutning, och tycktes från sin synpunkt på mycket goda grunder vilja försvara lotteriväsendet. Men jag får fästa hans uppmärksamhet derpå, att han i så fall borde hafva kommit till ett annat resultat än att endast inskränka sig till att yrka afslag på detta betänkande; han borde i stället hafva föreslagit att upphäfva förbudet mot lotterier inom landet och således införa dem åter i Sverige. Ty nog är det då bättre att de penningar, hvilka nu gå till utländska lotterier, och som kanske uppgå till 100,000-tals kronor kanske millioner om året, må stanna inom Sverige. Men

så länge i allmän lag är stadgadt, att lotterier icke få finnas hos oss, så torde också böra genom lag vara stadgadt, att man icke får utbjuda hvad som är förbjudet att idka handel med. Det synes mig vara en motsägelse i vår lagstiftning, att der stadgas att lotterier icke få finnas, men på samma gång tillåtas offentliga tillkännagifvanden genom tidningarne om det eller det lotteriet.

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.
(Forts.)

Den siste ärade talaren sade vidare, att så länge vi hafva juryn, som dömer i tryckfrihetsmål, skulle vi icke kunna göra detta förbud mot lotteriannonsers införande i tidningarne fullt gällande. Det förefaller mig underligt att vilja påstå, att jurydomstolar icke äro lämpliga i tryckfrihetsmål. Mig synes deremot, att det enda, som är af verkligt värde i lagen om behandlingen af dylika mål, är just juryn. Man skulle väl kunna önska, att juryn i vissa fall blefve annorlunda sammansatt än nu är förhållandet; men att, såsom den ärade talaren lät framgå i sitt anförande, vilja förkasta hela juryinrättningen, det förefaller mig besynnerligt, då just juryn är vårt säkraste värn i tryckfrihetsmål, och således något som vi böra vara rädda om.

Göteborgsrepresentanten sökte också kasta en skugga på vår Tryckfrihetsförordning, då han omtalade ett åtal, hvarför han varit utsatt. Men, såvidt jag vet, vann den ärade talaren processen och fick de eklatantaste bevis på att han handlat fullt riktigt, och detta just af juryn. Att en tidningsutgivare blir stämd för hvad som kan förekomma i hans tidning, kan man för öfrigt nästan säga är helt naturligt; han måste utsätta sig för detta lilla obehag, hvilket är bland de få, som detta annars så lönande yrke medför. Att anföra såsom exempel på juryinrättningens olämplighet det obehaget, att man kan blifva stämd, ehuru man sedan blir frikänd, finner jag högst inkonsequent.

Man har vidare sagt, att det föreslagna tillägget i Tryckfrihetsförordningen alls icke skulle hjälpa upp saken, ty man skulle genom bref kunna åstadkomma alldeles detsamma, som nu genom lotteriannonser. Men huru många bref behöfva icke skrivas och utsändas, för att uppfylla samma ändamål, som tidningarne annars göra? Tidningar läsas af alla samhällsklasser; tidningarne innehålla både godt och ondt, och man bör väl så mycket som möjligt söka rensa bort det onda och laga att vi få kvar endast det goda. Om det åter går an att genom offentliga tidningar kunna inbjuda till lotterispel, om det är vår åsigt att lotterier åter böra införas hos oss och om det verkligen ligger ett njutningsmedel i hoppet att kunna erhålla en vinst, så låtom oss då åter inrätta ett svenskt penningelotteri. Jag, för min del, tror dock icke sådant vore lämpligt, utan tvärtom.

Såsom bevis huru lusten att spela på lotteri griper omkring sig i landet, vill jag anföra ett exempel från min hembygd. För några år sedan utföll der en vinst på 10,000 kronor. Så snart detta blef känt i orten, skyndade hvar och en att spela på de utländska lotterierna, och det till den grad, att den vunna summan mer än en gång utgått från orten.

I dessa dagar har återigen en vinst på 30,000 kronor utfallit i min hembygd, hvadan jag är öfvertygad, att lotterivurmen nu blir ännu värre. Lotterikollektörerna föranstalta att tidningar omtala

Om tillägg denna händelse med *fetstil*. Lotterikollektörerna skola i allt större
 till § 3 skala publicera sina prospekter, för att draga till sig nya kunder;
 Tryckfrihets- deras annonser fylla redan nu hela spalter i tidningarne.
 förordningen.

(Forts.)

I ett land, der lotterier äro förbjudna, böra också tidningarne vara förbjudna att annonsera derom.

Af alla förslag, som i denna rigtning blifvit framlagda, anser jag detta vara det bästa, hvad redigeringen beträffar. Jag kommer derföre ock att med min röst biträda det. Man har väl invändt, att vi icke borde vidtaga någon åtgärd i detta syfte, förr än Kongl. Majts förklaring öfver lotteriförordningen blifvit tillgänglig; men om förslaget blir i grundlagsenlig ordning hvilande till nästa riksdag, torde måhända denna förklaring till dess hafva framkommit. Jag medgifver, att en dylik förklaring är i högsta mätto nödvändig, på det vi må få klart utredt hvad som är lotteri och hvad som icke är det. Men om vi nu afslå Utskottets förslag, kunna vi icke förr än efter ytterligare tre år vinna någon ändring i förevarande hänseende. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets hemställan.

Friherre *Koskull* instämde med Herr Lyttkens.

Herr Gustaf Jonsson: Införandet i tidningarne af lotteriannonser anser jag vara ett stort missbruk. Jag tror för min del, att man har en ganska sorglig erfarenhet om de lockelser, som ligga i dessa annonser, och anser, att en lag i det syfte Utskottet föreslagit vore ett kraftigt värn deremot. Under den förhoppning att det så skall blifva, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Borg: Jag ber att, med anledning af två ärade talares yttranden om min uppfattning af föreliggande fråga, få säga några ord.

Min ärade vän på hallandsbänken påstod, att jag skulle hafva gjort anmärkningar emot juryinrättningens lämplighet. Min anmärkning gälde dock endast juryns sammansättning, såsom dess tillfälliga beskaffenhet, samt att domstolen, som i själfva verket är den afgörande i tryckfrihetsmål, icke är underkastad något ansvar för det sätt, hvarpå den utser sina jurymän. Domstolen *kan* t. ex. obehindradt välja sådana jurymän, som domstolen anser kunna åstadkomma ett visst önskadtt uttalande från juryns sida, o s. v.

Jag har vidare med afseende på juryn yttrat, att man icke bör blottställa densamma genom att nödgas sysselsätta sig med sådana frågor, som äro så oklara som lotterifrågor äro, enligt den nu gällande lotteriförordningen. Då jag önskat en förklaring af denna lag genom Kongl. Maj:t, har jag dermed afsett detsamma, som Herr Gasslander nyss närmare uttryckt, nemligen ett fullständigande af den redan befintliga lotterilagen af 1844.

Jag skall dock icke längre upptaga Kammarens tid, endast tillägga en synpunkt, som torde vara af vigt för frågans bedömande, men som icke, så vidt jag hört, här blifvit framhållen, nemligen, huru vår lagskipning bör bete sig gent emot lotteriannonser i *utländska* tidningar. Skola t. ex. dylika, som innehålla lotteriannonser, konfiskeras, eller hvad? Vid af mig förra året gjord efterfrågan å

härvarande postkontor, fick jag den upplysning, att icke mindre än bortåt 10,000 utländska tidningar årligen till Sverige inkomma, hvaraf en stor del innehålla lotteriannonser. Det skulle förefalla besynnerligt, om de svenska tidningarne icke finge innehålla lotteriannonser, under det de utländska skulle i detta afseende gå fria. Måhända någon lag kan redigeras så, att äfven de utländska tidningarne blifva åtkomliga; men med den här föreslagna redigeringen blifva de åtminstone icke. Äfven andra betänkligheter mot förslaget skulle kunna anföras.

*Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Herr F. G. Sandvall: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid, utan vill endast på det lifligaste tillstyrka bifall till Utskottets förslag. Huru mycket ondt detta lotteriväsen har åstadkommit och åstadkommer i vårt land, tror jag att de, som yrkat afslag, lika väl inse som de, hvilka arbetat för förslaget. Att det gifves intressen, som finna sin fördel förenad med lotteriväsendet, vill jag icke förneka; men jag tror, att dessa fördelar icke motsvara de olägenheter, som deraf föranledas så väl för det allmänna som för de enskilde. Jag kan derföre icke tänka mig annat än att i denna Kammare förslaget skall vinna bifall och slutar med att uttala min önskan om framgång åt detsamma.

Herr J. Andersson i Tenhult: Jag ställer mig gerna i deras led, som yrka bifall till förevarande förslag och jag gör det så mycket hellre, som jag är förvissad att, om den föreslagna ändringen vinner Kammarens och Riksdagens bifall, skall, då frågan nästa år å nyo förekommer till slutligt afgörande, den erfarenhet, som under tiden kan vinnas, göras oss till godo. Skulle deremot Kammaren eller Riksdagen nu afslå den föreslagna förändringen, tager jag för gifvet, att frågan icke så hastigt kan bringas till lösning. En föregående talare sade att det då skulle dröja tre år, men jag föreställer mig att det skulle dröja minst fyra år. Huru mycken skada och förderf under dessa fyra år skulle kunna uppkomma, huru många millioner kronor, som under tiden skulle leta sig väg ur landet till utländska lotterier, derom vågar jag icke uppgiiva någon bestämd siffra, men säkerligen blifver den ganska hög.

En talare har sagt, att om lotteriannonsering i våra tidningar blefve förbjuden, så skulle man i stället införa dylika annonser i utländska tidningar samt på sådant sätt uppmåna svenska folket till lotterispel. Men jag henställer till den värde talaren, huru många af folket i allmänhet kunna läsa sådana tidningar, åtminstone på landsbygden. För min del kan jag det icke; och i det fallet torde jag icke stå ensam. Jag tror således icke att lotteriannonserna i utländska tidningar skola göra någon synnerlig skada. Men i hvad fall som helst — i betraktande af den föreslagna åtgärdens vigt och betydelse måste både denna och alla andra betänkligheter falla. Jag tager mig derför friheten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekenman: En talare yttrade nyss, att det kan anföras mycket både för och mot denna sak. Att talaren har rätt derutinnan,

Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

bevisas bland annat af den diskussion, som nu egt rum och förra året fördes rörande samma sak. Förslaget föll vid sistnämnda tillfälle i båda Kamrarna, men omfattades likväl af en betydande minoritet. Jag skall nu bedja att få närmare taga i skärskådande några bland de skäl, hvilka blifvit anförda mot föreliggande förslag.

En talare har såsom ett afgörande skäl framställt den anmärkningen, att Utskottets betänkande i år går i en helt annan riktning än i fjor, och att det senare betänkandet med ganska stor majoritet blef af 1879 års Riksdag bifallet. Det är likväl icke längre sedan än i går, som vid afgörandet af en annan fråga det förelåg ett statsutskottsbetänkande, som gick i helt annan riktning än förra året; men det oaktadt blef Riksdagens beslut i öfverensstämmelse med betänkandet, och man bör väl sålunda och i allmänhet icke förtänka ett Utskott att det med föranledande af särskilda utredda förhållanden vid en riksdag kommer till annat resultat än vid en föregående sådan.

En annan talare fann invändning mot Utskottets förslag deruti att många andra omoraliska saker, än den, hvarom nu är fråga, finnas, hvilka man icke sökt träffa med i lag stadgad påföljd. Visserligen är detta riktigt, men därför att man icke kan träffa *allt* i sådant afseende, är det väl ändock skäl att söka träffa *det* man kan med laglig påföljd. Han fann dessutom det af Utskottet föreslagna stadgandet innehålla något nytt och sväfvande. Något nytt innehåller det visserligen, men att det innehåller något sväfvande kan jag för min del icke finna. I sitt yttrande i öfrigt angaf han icke heller hvori detta sväfvande skulle bestå, så att jag saknar ledning för omdömet härvid. Han påstod vidare att annonser i tidningarne icke vore det som mest befordrade kännedom om lotteriföretag, utan skedde detta genom bref. Den invändningen gjordes äfven förra året, men blef då grundligen vederlagd. Genom tidningarne spridas lotteriannonserna till hundra tusentals människor, men det torde vara svårt att träffa några få tusental med bref.

En annan talare påstod att i händelse det af Utskottet föreslagna stadgandet införes i Tryckfrihetsförordningen, detta icke skulle hjälpa, ty, sade han, här spridas ju massor af utländska tidningar. Mycket riktigt! — men det gynnsamma förhållandet eger härvid rum, att man icke genom utländska tidningar meddelar sig med den af talaren så välvilligt omfattade fattigare befolkningen, som ju sällan förstär främmande språk. Att, såsom man möjligen kunde tro, till följd af denne talares yttrande, i Tryckfrihetsförordningen skulle kunna införas stadganden beträffande utländska tidningar, är dock knappast möjligt, såsom oförenligt med grundlagens anda.

En annan talare yttrade, att den föreslagna lagbestämmelsen skulle medföra stora olägenheter för tidningsutgifvare. Jag medgifver att det är ett ganska viktigt skäl mot förslaget, till och med det viktigaste som i dag blifvit anfördt, ty man bör lagstadga på sådant sätt, att hvarje näring eller yrke ostördt får verka för sitt ändamål och icke störas i sin dagliga verksamhet, och särskildt bör pressen, hvars stora och samhällsviktiga arbete jag sätter särdeles högt, i detta fall njuta statens hägn. Men då jag å andra sidan mot denne

talares anförande ställer hvad en annan tidningsman i Kammaren sagt, så förmodar jag att den förres påståenden icke böra väga alltför tungt, utan att det skäl, hvilket otvetydigt talar för bifall till Utskottets förslag, dock är väsentligt, nemligen att lagstiftningsåtgärder äro nödvändiga för att häfva det onda, så i moraliskt som ekonomiskt hänseende, som tillfogas landet genom lotteriofoget. Och detta är tillräckligt för mig att yrka bifall till Utskottets förslag, sådant det föreligger.

*Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Berg: Jag är i väsentlig mån förekommen af den siste ärade talaren och ber att hufvudsakligen få med honom instämma. Efter jag har ordet vill jag dock med anledning af ett yttrande, som här blifvit fäldt, att nu ifrågasatta nya stadgande icke skulle vara högst *nyttigt och nödigt* och således icke borde införas i grundlagen, i korthet erinra, att det väl i allmänhet måste vara högst både nyttigt och nödvändigt att två gällande lagar bringas i full harmoni med hvarandra, så att icke den ena lagen förbjuder hvad den andra tillåter eller tvärtom. Ett sådant missförhållande eger likväl nu rum. Det är nemligen i lag förbudet att vare sig skriftligen eller muntligen utbjuda lotter till salu; men enligt tryckfrihetslagen är det medgifvet att inbjuda till lotterier, så vida det sker i tryckt skrift. Detta kan icke anses såsom något bevis på en god lagstiftning. Visserligen är det sant att det ämne, hvarom förslaget handlar, icke i och för sig är af den framstående vikt, att ett stadgande derom synes hafva sin rätta plats i en grundlag, men med vår Tryckfrihetsförordning eger det egendomliga förhållandet rum, att densamma, jemte det den innehåller bestämmelser af grundlagsnatur, äfven utgör en speciel strafflag rörande tryckfrihetsbrott, hvarigenom ofta inträffar, att denna förordning måste eller åtminstone borde till följd af ändringar i den allmänna strafflagen undergå motsvarande förändringar för att komma i öfverensstämmelse med denna. Ett sådant fall är nu för handen. Konstitutions-Utskottet har fäst Riksdagens uppmärksamhet derpå, att ett specielt stadgande i den del af Strafflagen, som har grundlags helgd, nödvändigt måste ändras, för att komma i öfverensstämmelse med en lag, som i annan ordning tillkommit. Men detta är äfven förhållandet med många andra stadganden i tryckfrihetslagen. Jag skulle således för min del gerna hafva sett, att Konstitutions-Utskottet hade framlagt förslag till ändring af Tryckfrihetsförordningen i alla de delar, i hvilka den icke står i full öfverensstämmelse med gällande allmän lag. Men därför att Utskottet icke tagit steget fullt ut, anser jag mig icke böra motsätta mig den förändring, som nu är föreslagen, genom hvilken åtminstone i ett afseende nu saknad öfverensstämmelse med den allmänna lagen skulle vinnas.

Jag skall icke upptaga tiden med att upprepa hvad som förut är sagdt, utan inskränker mig till att på nu i korthet anförda skäl yrka bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Helander*.

Herr Lundegård: Jag önskar endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till Utskottets förslag, då jag är öfver-

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförrordningen. tygad derom att, om än landet icke kommer att derpå vinna så mycket, som man skulle kunna önska för att hindra lotteriannonsers spridande, dock icke så litet vinnes genom bifall till detsamma.

(Forts.)

Herr Sjöberg: Motionären i ämnet likasom flere efter honom följande talare hafva i sjelfva verket befriat mig från skyldigheten att yttra något till försvar för Utskottets förslag. Jag är desse Herrar tacksam därför, och särskildt anser jag mig skyldig att uttala ett tack till min granne, Herr Hedin, som på ett öppet och manligt sätt uttryckt icke blott sin egen, utan många andra tidningsrepresentanters mening; hvarföre jag tror mig kunna antaga, att de representanter af pressen, hvilka nu här i Kammaren uttalat sig mot Utskottets förslag, torde få anses vara i väsentlig mån vederlagde. Jag skall endast med några ord beröra frågans historia och sålunda icke gå längre tillbaka i tiden än till förra riksdagen.

Herrarne behagade erinra sig, att en högt aktad man i denna Kammare då hade väckt förslag i samma syfte, som det nu föreliggande förslaget. Utskottet fann, på grund af vissa omständigheter och åtskilliga anmärkningar, som Utskottet hade att göra mot redaktionen, att Utskottet icke kunde tillstyrka förslaget, och motionären sjelf erkände att hans förslag åtminstone i en del var bristfälligt. Men under den öfverläggning, som i ämnet uppstod, uttalades, såsom Herrarne torde erinra sig, så starka sympatier för motionen, att slutligen, när det kom till omröstning, Utskottets förslag visserligen blef bifallet med 75 röster, men 73 tillfölo motionärens förslag, oaktadt han sjelf, som jag nyss nämnde, hade framställt anmärkning mot detsamma. I Första Kammaren var det också ett så betydande antal ledamöter, hvilka uttalade sig för lämpligheten af ett stadgande i den föreslagna riktningen, att, vid den slutliga voteringen mellan bifall och återremiss, röstningen utföll så, att 55 röster afgäfvos för bifall till Utskottets afstyrkande utlåtande och 50 för återremiss af detsamma. Vid sådant förhållande torde Kammaren finna, att det för Utskottet förefans ganska starka skäl att upptaga frågan till förnyad pröfning, och att Utskottet således i sjelfva verket skulle hafva felat mot sin pligt, om det icke sökt, så vidt möjligt, tillfredsställa de meningar, som visat sig med så mycken styrka framträda i båda Kamrarna.

Flere föregående talare hafva erinrat om den allmänna föreskriften i § 38 Riksdagsordningen, att Konstitutions-Utskottet icke skall afgifva andra förslag till grundlagsförändringar än sådana, som anses högst nödiga och nyttiga. Denna anmärkning är utan all fråga fullt riktig; men en af de näst föregående talarne, Herr Berg, har också framhållit de skäl, på grund hvaraf Utskottets förslag kan anses vara nödigt och nyttigt, enär det nemligen afser att fylla en lucka i lagstiftningen. Ty hvilken mening man än må hysa i sjelfva saken, måste man dock väl erkänna det olämpliga uti, att en allmän författning förbjuder under vissa förhållanden något, som tryckfrihetslagen tillåter. Det må heller ingen beskylla mig för synnerlig benägenhet för onödiga grundlagsförändringar. Nej — så långt deri-

från, att i fråga om grundlagsförändringar min konservatism når sin högsta spets; jag tror att jag till fullo visat detta. Men jag kan icke tillmäta Tryckfrihetsförordningen alldeles samma egenskaper, som tillhöra våra öfriga grundlagar; och detta derför, att den innehåller icke blott grundlagsstadganden, utan äfven till civillagen och kriminallagen, ja till och med till den ekonomiska lagstiftningen hänförliga bestämningar.

*Om tillägg
till § 3
Tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Fastän således åt Tryckfrihetsförordningen i vår lagstiftning gifvits grundlags helgd, bör den väl, likasom andra civila, kriminella och ekonomiska författningar efter omständigheterna underkastas de förändringar, hvartill anledning förefinnes.

Utskottet har medgifvit, att det mål, som man söker vinna, visserligen icke genom det afgifna förslaget kan till fullo ernås. Den ärade dalarepresentanten, som så ofta förskaffat oss glada ögonblick genom sin lekande humor, anställde åtskilliga jemförelser, som icke stodo alldeles i jemnhöjd med den förmåga att skämta, som han vid andra tillfällen ådagalagt. Han framhöll särskildt, att man icke skulle vinna hela målet. Ja, Utskottet har ju erkänt detta. Men till honom, som vunnit ganska mycket här i världen, vill jag hemställa, om icke, då han i förekommande fall såsom offentlig eller enskild man icke vunnit hela det mål han eftersträfvat, han dock, när han i viss mån uppnått detsamma eller kommit på halfva vägen dertill, ansett äfven detta såsom en seger, en framgång. Så är äfven förhållandet här. Vi kunna icke hindra alla inbjudningar till deltagande i lotterispel, men vi kunna försöka att i viss mån göra det, och flere talare hafva framhållit, att det är godt att vinna hvad som i detta afseende kan vinnas genom att förhindra lotteriannonserns införande i våra tidningar. Att det skulle vara betänkligare att i detta afseende göra en ändring i tryckfrihetslagen än i frågor, som i allmänhet röra tryckfriheten, kan jag icke finna.

Då kanske redan mer än mycket blifvit sagdt i frågan, skall jag icke längre upptaga tiden, men ber dock uttryckligen få fästa uppmärksamheten på, att det ju icke är fråga om att i detta ögonblick afgöra saken. Äfven de, som hysa betänkligheter emot sjelfva saken, hafva ju sålunda tillfälle att vid kommande riksdag få frågan ytterligare öfvervägd; ty jag föreställer mig, att de fleste af dem, som nu äro representanter, skola vid nästa riksdag å nyo mötas här, och finnas då dessa betänkligheter vara af den vikt, att den föreslagna grundlagsförändringen bör förkastas, så är ju då tillfälle dertill. Men de, som nu hysa sådana, kunna väl åtminstone medgifva så mycket rådrum för pröfning af förslaget, att det får hvila till grundlagsenlig behandling vid nästa riksdag.

Herr Borg: Jag vill endast tillägga några ord i anledning af hvad ett par talare yttrat, för att förtaga verkan af hvad jag sagt angående lotteriannonserns spridande genom utländska tidningar. Det har nemligen blifvit mig meddeladt, att i Köpenhamn skola samtliga lotterikollektörerna för närvarande stå i begrepp att på svenska språket utgifva och hitkolportera en tidningsupplaga på 100,000 exemplar, innehållande endast lotteriannonser, likasom att från en firma i

Om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen. nämnde stad till en enda dragning hitskickats ej mindre än 25,000 lotteriprospekter.

(Forts.) Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Konstitutions-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 5,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är Utskottets förevarande hemställan af Kammaren afslagen.

Omröstningen försiggick och utföll med 135 ja mot 40 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

§ 8.

Omändringar. Förekom till afgörande Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 6, i §§ 1 och 5 i anledning af motioner om ändring i Tryckfrihetsförordningen för Tryckfrihets-vinnande af utvidgad frihet att anlägga boktryckeri.

Uti ifrågakvarande motioner, väckta inom Andra Kammaren af Herrar *Wigardt* och *Anders Bengtsson* (motionerna N:is 1 och 7), var föreslaget.

af Herr *Wigardt*: »att Riksdagen ville för sin del besluta den förändring i nu gällande Tryckfrihetsförordning, att rättigheten att idka boktryckeri äfven medgifves landsbygden»;

och af Herr *Anders Bengtsson*: »att Riksdagen för sin del förnyar 1867 års beslut att till alla delar af riket utsträcka rättigheten att trycka skrifter».

Utskottet hade i anledning af dessa motioner hemställt,

att Riksdagen, med bifall till motionärernas framställning, ville antaga att hvila till grundlagsenlig behandling en af Utskottet föreslagen förändrad lydelse af §§ 1 och 5 i Tryckfrihetsförordningen.

Utskottets förslag rörande § 1 var så lydande:

(Nuvarande lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stände hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckeri-reglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes, *uti stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil.*

Då ett boktryckeri *sålunda* utom stad anläggas, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifers författare och utgifvare lyda under *stadens rätt.*

Den *ett* nytt boktryckeri inrättar — — — innehåll och skrifart.

(Föreslagen lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stände hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckeri-reglemente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes.

Då boktryckeri utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifers författare och utgifvare lyda under *närmaste stads rätt.*

Den nytt boktryckeri inrättar — — — innehåll och skrifart.

Om ändringar i §§ 1 och 5 Tryckfrihetsförordningen.
(Forts.)

Efter uppläsningen häraf anförde

Herr Hedlund: Jag ber att få förena mig med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag. För min del har jag alltid ansett det vara önskligt, att man för längesedan upphäft den inskränkning med afscende på orten för anläggande af tryckerier, som det nu är fråga om att borttaga; jag har mer än en gång varit förundrad öfver, att man kunnat låta det dröja så länge med upphäfvandet af det nu gällande undantaget för boktryckerier från den rätt, som alla andra näringar hafva, att kunna utöfvas oberoende af närheten till stad. Utskottet har fullständigt ådagalagt, att den svårighet man anført mot detta undantags upphäfvande, nemligen svårigheten att på landet hålla ombudsman för öfvervakande af de skrifter, som der tryckas, kan lätteligen undanröjas. Men jag hade önskat att Konstitutions-Utskottet, med den rätt det eger, hade, på samma gång det föreslagit nu föreliggande viktiga lagförändring, varit betänkt på att föreslå förändringar i Tryckfrihetsförordningen äfven beträffande en mängd andra besynnerliga stadganden, som der finnas angående boktryckeriers anläggning m. m. Jag skall be att få påpeka t. ex. hvad der ännu står kvar, efter det denna ifrågasatta förändring skett. Der står, att man får anlägga ett boktryckeri, utan att vara underkastad någon skråordning. Nu finnes det, mig veterligen, icke någon skråordning, och hvarför kunde man icke då taga bort detta stadgande, som icke eger någon tillämpning. Vidare talas der om kvarstad. Qvarstaden spelar en stor roll i vår lag, men lyckligtvis icke i praktiken. Här har af en numera afliden ledamot på stockholmsbänken en gång blifvit yttradt, att med kvarstaden i hans hand skulle

Om ändringarhan, om han tillhörde en hänsynslös styrelse, kunna göra hvarje i §§ 1 och 5 tryckfrihet i Sverige omöjlig. Och detta är fullkomligt sant. Det Tryckfrihetsombud från Justitiedepartementet, som finnes i hvarje stad, kan godtyckligt lägga kvarstad på en tidning; och om tidningen blifver åtalad, men frikänd, så bär han för kvarstaden intet ansvar. Ett kitsligt ombud, som af en eller annan anledning vill komma åt en tidning, kan genom att lägga kvarstad på densamma nummer efter nummer slutligen göra tidningen aldeles omöjlig, och detta utan något ansvar. Det är tydligt, att denna kvarstadsrätt i Tryckfrihetsförordningen bör afskaffas, om också, hvilket är sant, en human praxis och allmänhetens rättsmedvetande orsakat, att den icke kommit att tillämpas.

Det var dock egentligen icke så mycket härom jag ville tala, som om en annan sak, nemligen om vilkoren för anläggande af boktryckeri. Här står, att, när någon inrättat ett boktryckeri, skall han inom 14 dagar, innan någon skrift derifrån utgifves, anmäla anläggningen såväl hos magistraten som hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Detta är nu ganska lätt, när fråga är om ett *nytt* tryckeri, men stadgandet gäller äfven, när ett tryckeri byter om egare. Om jag köper ett boktryckeri, så kan jag dock icke afbryta tryckeriets verksamhet, men enligt Tryckfrihetsförordningens bestämmelser får jag på det tryckeriet icke trycka någonting under 14 dagar. Inom Tryckfrihetsförordningen finnas vidare stadgade straffbestämmelser af personlig art för boktryckaren. Men om han dör och efterlemnar hustru och omyndiga barn, på hvad sätt skola då hustrun och barnen ställas till personligt ansvar?

Det kvarstår således i vår Tryckfrihetsförordning åtskilliga bestämmelser rörande boktryckeriers anläggning, boktryckarens ansvar m. m. hvilka äro så föräldrade, att det hade varit önskligt att Konstitutions-Utskottet, när det nu tog frågan om utsträckning af rättigheten att anlägga boktryckerier under öfvervägande, sträckt sina blickar litet längre än blott till nu föreliggande fall. Då så icke skett, har jag endast att uttrycka den önskan, att, när Konstitutions-Utskottet en annan gång af mer eller mindre vigtig anledning tager Tryckfrihetsförordningen i betraktande, Utskottet måtte fästa uppmärksamheten på de omständigheter, jag nu framhållit.

Häruti instämde Herr *Lars Ersson*.

Herr Sjöberg: Jag vill gifva den näst föregående talaren rätt i ganska mycket af hvad han yttrade, men jag tillåter mig likväl fästa hans uppmärksamhet likasåväl som andras, hvilka möjligen kunna tänka lika med honom i denna fråga, att man i slika fall bör gå synnerligt försigtigt till väga, för att icke äfventyra att gå miste om just den ändring, man egentligen afser. Så har förhållandet varit med den nu föreslagna grundlagsförändringen, som föranledts af två motioner, väckta af ledamöter af denna Kammare. Utskottet ansåg sig till och med böra hålla så strängt på, att ändringen icke ginge utöfver hvad de afgifna motionernas innehåll föranledde, att vi i detta moment till och med bibehöllo uttryck, som med allt skäl

kunna anses vara temligen antiqverade. Jag torde icke heller höra erinra den ärade talaren om vanskligheten af att söka åstadkomma några mera vidtomfattande ändringar i Tryckfrihetsförordningen. Erlarenheten har vid flera tillfällen visat detta; och särskildt vill jag påminna mig om 1869 års riksdag, då han sjelf atgaf förslag till grunder för en Tryckfrihetsförordning. Konstitutions-Utskottet försökte då att åstadkomma ändringar uti åtskilliga delar af Tryckfrihetsförordningen, hvilka icke genom motioner blifvit underställda Utskottets pröfning. Försöket misslyckades dock fullständigt, och Utskottet fick höra ganska skarpa anmärkningar mot sina framställningar inom just denna Kammare, och, om jag icke missminner mig, var den ärade talaren en af de skarpaste anmärkarne. Detta visar att, då man vill hafva fram en speciel förändring i en lag, som är omgifven af grundlags helgd, bör man icke gå längre än nödvändigheten kräfver. Frågan gälde nu endast att få upphäfdt det gamla förbudet emot anläggande af boktryckerier annorstädes än i stad eller dess närhet. Utskottet, som flera gånger öfverlagt i frågan, ansåg sig derföre gå klokast och försigtigast till väga, då det icke utsträckte sitt förslag utöfver de gränser, som af motionärernas framställningar angäfvos.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets ofvanberörda hemställan, för så vidt densamma afsåg § 1 af Tryckfrihetsförordningen.

De förslag till ändringar i samma förordnings 5 §, som Utskottet framställt, blefvo derefter jemväl af Kammaren antagna att hvila till vidare grundlagsenlig behandling.

§ 9.

Föredrogs och bifölls Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af motion om ändring af § 109 Regeringsformen samt §§ 5 och 23 Riksdagsordningen.

§ 10.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af motionen om införande af öppen omröstning inom Riksdagens Kamrar och Utskott.

Ledamoten af Första Kammaren Herr *A. O. Wallenberg* hade i sin motion, N:o 42, gjort följande hemställanden:

dels ðatt i stället för sista stycket i § 60 Riksdagsordningen må införas:

Omröstning skall ske öppet efter namnupprop. Befinnas rösterna lika delade, anses frågan förfallen, derest proposition om *afslag* af den väckta frågan ingätt i samma omröstning, eljest afgöre talmannen;

att i sammanhang dermed § 75 Riksdagsordningen erhåller följande lydelse:

Om in-
förande af
öppen om-
röstning
inom Riks-
dagen
(Forts.)

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages, etc. etc. likasom förut; samt att § 65 senare delen, »för att vid sådan omröstning — — — genast förstöras — — —» må ändras och erhålla följande lydelse: »Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa finnas lika delade, afgöre talmannen i Första Kammaren»; dels ock att § 48 Riksdagsordningen måtte ändras derhän, att den öppna omröstningen blefve regel i Utskotten, för hvilket ändamål berörda paragraf borde erhålla följande lydelse:

»Då inom Utskott omröstning företages, hvilket alltid bör ske öppet, och meningarne dervid blifva lika delade, så afgöre ördföranden»;

hvarförutom motionären anhållit, att Konstitutions-Utskottet, derest i någon annan paragraf af Riksdagsordningen någon jemkning skulle finnas erforderlig, derom ville göra förslag, så att icke något måtte hindra den öppna omröstningens införande såsom grundsats.

I anledning af nämnda motion hade Utskottet tillstyrkt,

att samma motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda.

Ordet begärdes af

Herr Flensburg, som anförde: De skäl, för att icke säga den totala brist på skäl, som föreligga i detta Utskottets betänkande hafva icke förmått öfvertyga mig att Riksdagen, såsom i klämman af Utskottets betänkande säges, borde lemna den motion, hvarom nu är fråga, utan afseende. Tvärtom hafva de många och talande skäl, motionären anført, tillräckligt öfvertygat mig, så att jag på det lifligaste önskar framgång åt hans förslag.

Jag vill nu icke fästa mig vid det behof komitenterna kunna hafva af att få veta huru deras komiterade i Riksdagen rösta i de olika frågorna, ty jag anser att, då komitenterna med fullt förtroende kallat en person till sin representant, böra de äfven vara fullt förvissade, att han i de vid Riksdagen förekommande frågorna röstar för hvad han efter sin öfvertygelse anser rätt och gagneligt. Men deremot anser jag det för representanten sjelf vara både gagneligt och önskvärdt att kunna till vidare kretsar bringa kännedom om hvilka hans åsikter i åtskilliga frågor varit. Nu kan man visserligen svara mig, att det är hvarje riksdagsmans rättighet att under diskussionen i Kammaren öppet uttala sin åsigt. Men när skulle riksdagarne taga slut, mine Herrar, om i hvarje fråga Kammarens samtliga medlemmar skulle uppträda och deltaga i diskussionen? En annan sida af saken är också, att många representanter inom Riksdagen måhända i likhet med mig hysa, om icke just rädsla, dock ohägenhet för att offentligen uppträda.

Jag hyser för min del den öfvertygelsen, att den öppna voteringen i högst väsentlig mån skulle bidraga till att utveckla den själfständighet, som visserligen bör förutsättas såsom befintlig hos hvarje

ledamot af den lagstiftande församlingen, men som, derest den icke förut finnes, man bör söka framkalla hos honom. Jag har äfven ett annat skäl. Man har nemligen vågat påsta — om med skäl eller icke, vill jag lemna derhän — att våra senaste Riksdagar varit karakteriserade af ett visst kompromissystem, som störande inverkat på ärendenas lugna behandling. Jag tror att den öppna voteringen äfven här skulle visa sig gagnande och verksamt bidra till att, om icke helt och hållet förekomma, dock i väsentlig mån inskränka dylika kompromisser. Jag tror att derigenom skulle hvarje sak komma att vägas efter dess värde och äfven derefter behandlas.

Utskottet har visserligen för sitt afstyrkande anfört ett skäl, som jag förmodar skall vara dess kardinalskäl. Det säger nemligen rörande förslaget att, då rösterna för och emot blefve lika många, talmannen skulle med sin röst afgöra saken, och att detta vore betänkligt derföre att talmännen utses af den andra statsmakten. Det är en oväntad djerfhet från Utskottets sida, en djerfhet, som jag icke vill vara med om, att våga misstänka att våra högt aktade talmän, derföre att de äro utsedde af Konungen, skulle ett enda ögonblick kunna förmås att dagtinga med sin öfvertygelse om hvad som är rätt och för fosterlandet gagneligt.

Af dessa skäl, många andra att förtiga, anhåller jag hos Herr Talmannen om proposition på afslag å Utskottets betänkande och bifall till motionärens förslag.

Herr Linder: Det kunde vara nog att helt enkelt instämna uti de skäl, som den föregående talaren anförde till stöd för sitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens framställning. Jag ber endast att få komplettera samlingen af dessa skäl med ytterligare ett.

Karakteren af Riksdagens förhandlingar är ju väsentligen den, att de skola vara offentliga. Hvad som emellertid hittills brister i de lagfästade bestämmelser, som äro egnade att befrämja en fullständig utveckling af denna karakter, det är, ibland annat, hvad som ännu har att glädja sig åt grundlagens skydd, den slutna omröstningen. Jag anser för min del, att öppen votering och *fullständig* offentlighet uti Riksdagens förhandlingar äro af sådan vikt, att med det allra första en förändring i grundlagens bestämmelser bör vidtagas i det syfte, att denna offentlighet vinnes. Jag anser nemligen, att densamma skulle komma att bättre än nu kan ske klargöra förhållandet mellan riksdagsmännen och deras valmän, mellan Riksdagen och Sveriges folk, hvarigenom det blefve möjligt för den verkligt allmänna opinionen i landet att taga reda på hvad Riksdagen har för sig, huru den icke blott motiverar sina beslut, utan äfven verkställer dem.

I likhet med den föregående talaren anhåller jag derföre om afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Fredenberg* och *von Rehausen*.

Herr Liss Olof Larsson: Det är så ytterst sällan, som det

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

*Om in-
förande af
öppen om-
röstning
inom Riks-
dagen.*

(Forts.)

gifves mig tillfälle att kunna instämna i en motion, väckt af den, hvilken framkommit med föreliggande motion, och är det mig derföre ett sant nöje att kunna konstatera, att jag gillar åtminstone syftet i hans förslag, om jag ock icke kan obetingadt godkänna det-samma, sådant det här föreligger.

Redan vid 1867 års riksdag, d. v. s. den första riksdag, jag bevistade, var jag i tillfälle att uttala mig i en likadan fråga, som denna, och jag förklarade mig då för den öppna voteringen. Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande af bifall till motionen anført, bland annat, att, som åtskilliga föregående Riksdagar icke godkänt de förslag i samma riktning, som då framstälts, Utskottet nu skulle sakna anledning att tillstyrka den nu väckta motionen eller att ingå i närmare granskning af densamma. Detta synes mig dock vara ett högst besynnerligt skäl. Tvärtom förefaller det mig, som om nyssnämnda omsändighet just bort utgöra ett skäl för Utskottet att på ett helt annat sätt behandla frågan. Utskottet har dock i en annan fråga uttalat den åsigt, att det i år hade anledning att tillstyrka ett förslag, derföre att Kammaren icke godkände det förlidna år, under det att Utskottet likväl, t. ex. i frågan om den politiska rösträtten, i år ansett sig böra afstyrka ett förslag, som det förra året tillstyrkte och som då af denna Kammare godkändes.

En talare har redan förut omnämnt ett af de skäl, som Utskottet anført för sitt afstyrkande af motionen, nemligen att det icke skulle vara lämpligt, att talmannen skulle ega att vid lika röstetal gifva utslaget. För min del kan jag icke dela denna uppfattning. Vi skola nemligen komma i håg, att äfven talmannen representerar en valkrets, och, då han icke eger deltaga i voteringen, vore det i min tanke icke mer än billigt att han åtminstone vid de tillfällen, då rösterna för och emot en sak äro lika många, får med sin röst bidraga till sakens afgörande. Ty jag kan icke föreställa mig, att den, som sitter på talmansstolen, skall vara mindre själfständig än de öfrige af Kammarens ledamöter eller att han mer än de skulle handla mot sin öfvertygelse.

Jag medgifver, att den öppna voteringen skulle mången gång förefalla besvärlig, synnerligast för dem, som vilja stå väl på alla håll eller, som man säger, stå med ena foten i det ena och med andra foten i det andra lägret. Men jag vågar påstå, att landet har rättighet att veta, huru hvar och en röstar. Motionären har också erinrat, hurusom i andra länder den öppna voteringen är antagen. Jag känner icke, huru härmed förhåller sig, men det vet jag, att t. ex. uti de norska tidningarne ser man ofta uppgifvet, huru den och den representanten i Stortinget röstat i en fråga, och jag får säga att, ehuru jag icke är norrman, jag finner mycket intresse af att läsa norska tidningar just derföre, att jag af dem kan se, hvem som röstat för och hvem som röstat emot en sak. Det förtroende, som riksdagsmannakallet innebär, borde väl äfven lönas allra minst dermed, att valmännen få veta, hvilka åsichter deras representant hyllar.

Jag är således af samma åsigt som motionären, beträffande syftet af hans motion, men kan icke gilla de ordalag, hvori han framställt sitt förslag. Ty, efter mitt förmenande, vore det icke lämpligt

att, i fråga om en grundlagsförändring, begagna den form, som blifvit af enskild motionär föreslagen, utan bör densamma bestämmas af Konstitutions Utskottet. Jag skulle derföre ej heller hafva något emot, att motionen återremitterades, men ämnar icke göra något yrkande derom, derest det icke visar sig, att min uppfattning delas af någon annan.

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

Herr Fredricsson: Äfven jag är af samma åsigt som den förste talaren och har ingenting emot, att Kammaren bifaller motionen och afslår Utskottets betänkande. Jag gör det äfven af det skäl, att med införande af den öppna voteringen det utan tvifvel komme att gå fortare med Riksdagens förhandlingar, då det vid voteringar icke behöfves att, såsom nu sker, först frambära sedlarne och sedan uppräknas dem. Dessutom vore det ju önskligt för komitenterna att få veta, huru deras representant skötte sitt förtroende, någonting som, med det nu varande omröstningssättet, icke är för dem möjligt. Skulle emellertid någon redaktionsförändring vara behöflig, så har jag icke heller något emot att frågan blir återremitterad till Utskottet i detta syfte.

Herr Hedin: Jag skall anhålla att Kammaren täcktes till Konstitutions-Utskottet återremittera föreliggande betänkande. Jag befinner mig nemligen i samma ställning som den näst siste talaren, i det jag icke kan godkänna motionärens förslag i alla de detaljer af principens tillämpning, han i förslaget framlagt. Särskildt finner jag den erinran, med hvilken Utskottet afslutar sitt betänkande, vara, när man förstår den rätt och icke tager sak på bak, fullt rigtig och afgörande. Men medan jag således icke kan gilla förslaget i alla dess af motionären föreslagna enskildheter, gillar jag till alla delar själfva principen, önskar på det varmaste dess tillämpande och hoppas få upplefva den dag, då den varder i vår grundlag inskrifven.

Det är mig nu icke obekant, att ett stort antal af Riksdagens ledamöter, kanhända en alldeles öfvervägande majoritet, ogillar denna grundsats. Det är ju också möjligt, att jag och de med mig lika tänkande hafva orätt. Förtjenar dock icke denna fråga att något närmare utredas och diskuteras? Huru har Utskottet i detta afseende förfarit? Har det verkligen ställt sig till efterlefnad sitt grundlagsenliga åliggande att utreda eller, derest detta skulle vara för mycket begärdt, åtminstone bidra till en utredning af det ärende, som blifvit till Utskottet remitteradt? Nej, Utskottet har ingen utredning åstadkommit, det har endast tillbakavisat förslaget, och jag skulle redan i detta Utskottets förfarande kunna finna anledning att påyrka betänkandets återremitterande, äfven om jag icke i själfva saken hyste den åsigt, som jag sagt. Särskildt vill jag påpeka det besynnerliga i Utskottets förfarande, att i mystiska ordalag antyda, att de af motionären från andra länders författningar hemtade exempel möjligen icke skulle vara tillämpliga på våra förhållanden. Det är nu ganska riktigt, att man i politiska ting icke kan utan vidare från andra länder låna grundsatser och införa dem i en statsförfattning,

*Om in-
förande af
öppen om-
röstning
inom Riks-
dagen.
(Forts.)*

som har sina särskilda historiska förutsättningar och sin särskilda utveckling. Men särdeles besynnerligt vore det om representantens skyldighet att rösta öppet, så att hans uppträdande såsom riksdagsman kan af hela landet kontrolleras — en sak, som är bruklig i andra länder — icke skulle kunna hafva någon tillämplighet på våra förhållanden. Må då Konstitutions-Utskottet lägga fram den visdom, som det här har fördolt och endast mystiskt antydt, samt ådagalägga för oss, hvilka de särskilda förhållanden här i landet äro, som göra att en så stor grundsats, erkänd på andra håll, här icke bör få någon tillämpning.

Herr Danielson: Jag skulle icke hafva något emot, om man kunde gräfvä upp den visdom, som den siste talaren önskade skulle komma i dagen. Jag tror emellertid icke att den skall befinnas vara så synnerligen stor i denna fråga och i det syfte han afser.

Man har här klandrat, att Utskottet icke ingått i pröfning af sjelfva frågan. Jag tror dock för min del att Utskottet haft goda skäl att framkomma med sitt betänkande sådant det nu föreligger, eftersom Riksdagen vid många tillfällen visat sig icke vara benägen att biträda den af motionären uttalade åsigten. Detta har också varit huvudsakliga skälet till Utskottets afstyrkande hemställan.

Hvad sedermera beträffar påståendet att Utskottet skulle liksom uttalat ett klander emot talmännen, ity att Utskottets yttrande, att förslaget, i hvad det afsåge att vid paria vota lägga afgörandet i respektive talmännens händer eller vid samfälda voteringar öfverlemnas åt talmannen i Första Kammaren att fälla utslaget, icke torde böra komma under öfvervägande, i betraktande deraf att Kamrarnes talmän och vice-talmän utnämndes af den andra statsmakten, ansåges innebära tvifvel om att talmännen skulde handla sjelfständigt. Jag vill då säga att detta ingalunda varit meningen, utan är motivet till detta Utskottets uttalande det, att Utskottet anser det Kongl. Maj:t icke bör direkt deltaga i riksdagsarbetet. Ty Herrarne må säga hvad som helst, så kan det dock hända att grupperingarne inom Kammaren blifva sådana, att talmannen blir villrådig, hvilken mening han skall biträda; och i grundlagen afses ju att talmannen skall vara höjd öfver alla partier och endast leda förhandlingarne.

Hvad beträffar Herr Liss Olof Larssons anmärkningar, så har det alltid varit svårt att göra honom till nöjes, men nu, sedan han tyckes ingå förening med Herr Wallenberg, så blir det väl ännu svårare. Den ärade talaren nämnde, att den öppna omröstningen vore en bra kontroll på en sådan representant, som liksom vill stå med ena foten i det ena lägret och med den andra i det andra. Ja, det kan så vara, ehuru jag betviflar att sådana personer finnas, men om så mot förmodan skulle vara, föreställer jag mig att, för att kunna intaga en sådan ställning, får det icke vara några små karlar, utan bör det allt vara temligen stora och långa personer.

Jag vill emellertid medgifva, att det nog kan vara bra för allmänheten att få reda på, huru representanterna rösta; men hvem svarar oss för, att tidningarne icke i detta afseende lemna missledande uppgifter. Herrarne veta ju att ofta i våra betänkanden före-

komma tryckfel och dylikt; och det kan derföre också lätt hända att, fastän jag verkligen voterat *ja* i en fråga, för hvilken mina kommitterer särskildt intressera sig, så få de genom tidningarne under rättelse om att jag voterat — *nej*. Följden blir, att jag måste hafva besvär med att få rättelse härutinnan och det kan gifva anledning till mycket besvär. Jag hemställer för öfrigt, huru skulle våra protokoll komma att se ut, om den öppna omröstningen infördes? Jo, det skulle blifva många sidor med bara namn samt *ja* och *nej*.

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

Dessutom är det ju redan nu lätt för representanten att underätta allmänheten om sin ståndpunkt i den ena eller andra frågan antingen genom att reservera sig emot ett Kammarens beslut, till hvilket han icke medverkat, eller ock att under diskussionen i kort-het tillkännagifva att han biträder den eller den åsigten.

Jag kan heller icke säga, att det vore så synnerligen lyckligt, om den öppna voteringen infördes, ty vi skola besinna, att då vi under en riksdag hafva hundratals frågor att behandla, så är det icke sagdt att hvarje representant i en hastig vändning kan sätta sig så in i alla dessa frågor att han vågar framträda och uttala sin mening, utan då måste han antingen afstå från voteringen eller också sätta sig i omständigheter, som icke äro så trefliga.

Jag tror således att Utskottet handlat välbetänt, då det afstyrkt motionen, synnerligast — jag fäster ännu en gång Kammarens uppmärksamhet på den omständigheten — Riksdagen så många gånger förut afslagit enahanda motioner.

Beträffande klandret — jag återkommer till det — att Utskottet icke ingått i utredning af sjelfva frågan, så vill jag slutligen nämna, att vi hafva en likartad motion hvilande på Utskottets bord, och finna vi att Riksdagen med välvilja omfattar den föreliggande motionen, så tror jag nog att beträffande den andra Utskottet skall lemna nöjaktig utredning af frågan.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wigardt: Jag kan i denna fråga hvarken gilla de af den siste talaren uttalade åsigter eller det slut, hvartill Utskottet kommit. För min del vill jag att mannen skall stå bakom ordet, och jag tror att orternas befolkning har rättighet att veta, huru deras respektive representanter rösta. Vid alla tillfällen under min riksdagsmannatid, då frågan om öppen omröstning stått på dagordningen, har jag också röstat *för* dess införande; och jag anhåller derföre äfven nu, det Kammaren ville med afslag å Utskottets hemställda bifalla motionen.

Herr Svensén: Inom Utskottet förklarade jag min mening vara den att öppen votering borde införas inom Riksdagens Kamrar och Utskott, men här förelåg likväl i förslaget en, såsom mig syntes, olämplig sats, den nemligen, att Talmannen skulle få afgöra frågan vid *paria vota*. Jag ansåg då bestämdt, och hvilket jag också uttalade, att den satsen icke vore på något sätt riktig. Efter detta uttalande lät jag saken inom Utskottet hafva sin gång, utan att anföra reservation emot Utskottets beslut. Då nu föreslagits att återremittera frågan till Utskottet, så har jag icke någon anmärkning att

*Om in-
förande af
öppen om-
röstning
inom Riks-
dagen.*

(Forts.)

deremot framställa. Jag skulle likväl önska att Kammaren dessförinnan ville uttala sin mening om huru förfaras bör, der paria vota förekomma i Kammaren, ty, såsom jemväl Utskottet erinrat, är det för ingen del lämpligt att de af den andra statsmakten utsedde Talmännen hafva afgörandet i sin hand. Med Utskotten kan det i detta fall vara mindre kinkigt, men der kan ju öppen omröstning ega rum under nuvarande förhållanden och gör så äfven. I vissa fall kunde ju afslag anses gifvet, då rösterna voro lika. Måhända skulle också något lämpligare sätt kunna angifvas för att få frågor sådana som dessa afgjorda, till exempel sluten omröstning, då vid den öppna rösterna utfallit lika, eller någonting dylikt. Jag har således för min del ingenting att invända mot en återremiss.

Herr Samuel Johnson i Hvetlanda: Vid de tillfällen, då denna fråga förut förevarit, har jag alltid yttrat mig för införandet af den öppna omröstningen inom Riksdagens Kamrar och Utskott. Jag har äfven förfäktat den saken inom Utskottet. Men nu har jag icke gjort det af det skäl, att jag ansett detta vara alldeles utan ändamål; ty hvarje gång, som förslag i sådan rigtning förekommit i Kammaren, har detsamma rönt motstånd. Och under sådana förhållanden har jag icke tänkt mig, att något annat skulle inträffa denna gång.

Emot ifrågavarande motion har jag likväl åtskilliga betänkligheter; och jag skulle icke på några vilkor vilja tillstyrka densamma i oförändradt skick. Det skulle nemligen kunna hända att, såsom Herr Danielson anmärkte, Talmannen mången gång vid votering inom Kammaren skulle komma uti den kinkiga ställningen att få afgifva den afgörande rösten. Detta torde ändå möjligen kunna gå för sig, men svårare skulle det bli, då paria vota vid gemensam votering uppstode, i hvilket fall den förseglade sedeln nu skall giiva utslaget, men enligt motionärens förslag Talmannen i Första Kammarne skulle tilldelas afgörande röst. Jag undrar, om Herrarne i denna Kammar vilja vara med om något sådant; för min del vill jag det åtminstone icke. Likaså tror jag, att svårigheter skulle uppstå, om inom Utskotten ordföranden i liknande fall komme att hafva afgörande rösten; icke heller det, tror jag, skulle vara så behagligt mången gång. Vi böra således väl betänka oss, så att vi icke alltför hastigt antaga ett förslag sådant som detta, men skulle Herrarne vilja återremittera motionen till Utskottet i det syfte, en annan i samma ämne väckt, på Konstitutions-Utskottets bord ännu hvilande motion innehåller, så vill jag icke sätta mig deremot, ehuru jag må säga, att jag icke tror, att någon framgång skall vara att deraf förvänta, då, enligt hvad jag erfärit, förslaget inom Utskottet eger få anhångare. Min öfvertygelse är således den, att ingenting vinnes med en återremiss. För öfrigt skall jag icke göra något yrkande.

Herr Toll: På de skäl, som flere föregående talare framställt, anhåller äfven jag att få, med afslag å Utskottets hemställan, yrka bifall till motionen. Jag medgifver villigt, att flera skäl kunna tala emot saken; men för min del får jag dock säga, att dessa skäl betydligt stå efter de skäl, som gå i motsatt rigtning. Jag anser den

öppna omröstningen önskvärd äfven ur den synpunkten, att den skulle uti icke ringa mån bidraga till att förkorta många af diskussionerna vid riksdagen. Det inträffar nemligen stundom, såsom Herrarne veta, att frågor uppkomma, uti hvilka litet hvar önskar att gifva sina åsichter tillkänna. Man öfvergår då till en hvad jag skulle vilja kalla öppen omröstning på det sätt, att man söker med längre eller kortare föredrag beledsaga sitt sålunda på förhand afgifna votum. Äfven i det fallet eger den öppna omröstningen ett verkligt företräde framför den slutna, hvilket, jemte hvad i öfrigt till styrka för en sådan åsigt anförts, gör, att jag för min del anser den böra hos oss införas.

Här har nu emellertid blifvit yrkadt återremiss, ett yrkande, som jag för min del icke vill motsätta mig, ifall derigenom ytterligare utredning af frågan kan vinnas, dock under förutsättning naturligtvis, att återremissen sker i syfte af öppen omröstning. Jag förenar mig således med dem, som yrkat återremiss.

Herr Jan Magnusson instämde med Herr Toll.

Herr Wieselgren: Jag är en varm vän af den princip, som ligger till grund för motionärens förslag; ty att öppet och ärligt uttala sin öfvertygelse är något för mig synnerligen tilltalande och kärt. Men jag är deremot *icke* vän af att göra grundlagen till material för opinionsyttringar; och en grundlagsändring, som man vill genomdrifva, ehuru man tydligen finner, att dermed icke kan vinnas annat än en »opinionsyttring», om en sådan ändring är jag således icke med.

Här har yrkats bifall till motionärens förslag; men detta yrkande är i och för sig orimligt, emedan, om det vunne framgång, vissa grundlagsparagrafer skulle komma att stå i rak strid med bestämmelserna i andra, ett missförhållande, hvilket man, på grund af den brådskan, hvarmed man tyckes vilja afgöra detta ärende, icke torde hafva besinnat. Enligt motionärens förslag till ändrad lydelse af 60 § Riksdagsordningen skulle i vissa fall Talmannen, om rösterna befinnas lika delade, bestämma utgången. Men i 51 § samma Riksdagsordning förekommer den bestämmelsen, att Talmannen *icke får deltaga i öfverläggning eller omröstning*. Nu är någon ändring i 51 § ej af motionären föreslagen, och denna skulle således oförändrad kvarstå; men ändå ifrågasätter man, att i 60 § Riksdagsordningen införa en bestämmelse i alldeles motsatt riktning. Jag hemställer, huruvida det verkligen kan vara lämpligt att tillvägagå på detta sätt: Huru varm vän af principen om öppen omröstning jag än kan vara, måste jag dock yrka afslag å motionen, såvidt icke Kammarerna vill bestämma sig för återremiss, deremot jag icke har något att erinra.

Herr Jöns Persson i Grysshult: Då jag afgifvit en motion i samma syfte, som den nu ifrågavarande, är klart, att jag vill sakens framgång, och alldenstund jag vet, att Utskottet ännu icke behandlat min motion, yrkar jag återremiss å detta Utskottets betänkande, på det båda frågorna må kunna i ett sammanhang afgöras. Jag har

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

*Om in-
förande af
öppen om-
röstning
inom Riks-
dagen.*

(Forts.)

visserligen icke i min motion uppgifvit sättet, huru reformen i fråga skulle genomföras, men då jag hemställt detta till Konstitutions-Utskottets bédömande, antager jag, att Utskottet föreslår det sätt, som Utskottet anser lämpligast. Jag är icke böjd för att åt Talmannen gifva utslagsrösten vid lika röstetal och vill icke vara med om en sådan grundlagsförändring, men jag anser, att i de ganska få fall, då rösterna utfalla lika, andra utvägar för frågans afgörande kunna uttänkas, såsom t. ex. att för sådan händelse tillgripa den slutna omröstningen med den förseglade sedeln, eller lottning, med flere sätt, som Konstitutions-Utskottets ledamöter bättre kunna uttänka. Jag tror icke, att svårigheterna i detta fall böra afskräcka oss från reformens genomförande, då densamma nödvändighet och nytta i öfrigt erkännes. Ingen lär väl nemligen kunna bestrida, att det för den stora befolkningen är nödvändigt att få veta, hvilka åsikter dess ombud hysa, och att den har rättighet att veta detta.

Jag anhåller, med anledning af hvad jag sålunda yttrat, om ärendets återremitterande till Utskottet för att i sammanhang med min förenämnda motion behandlas.

Herr Lyth: Emedan jag anser, att just i en sådan fråga som denna man bör öppet och oförställt yttra sin mening, ber jag att här få säga några ord. Jag är visserligen ledsn, att de åsikter, jag ämnar uttala, komma att stå i strid med de flesta talares, som hittills yttrat sig, men det kan dock icke hjälpas.

Det är med denna fråga som med många andra, hvilka i principiellt hänseende och från teoretisk synpunkt kunna låta ganska bra och vackert, men i praktiken måhända taga sig helt annorlunda ut. Det är hufvudsakligen af ett skäl, som jag anser, att 60 § Riksdagsordningen nu är ganska nyttig och nödvändig för oss, om vi med den sjelfständighet och det gagn för fäderneslandet, som hittills, skola kunna uppfylla vårt kall såsom riksdagsmän. Jag tror nemligen, att, om den öppna voteringen skulle intöras, skulle sådant ovilkorligen ganska snart åstadkomma en stel och skarpt afsöndrad partibildning inom Kammaren. Att detta vore nyttigt, isynnerhet under våra närvarande förhållanden, tror jag icke, lika litet som att den sjelfständighet, man vill åt oss förvärfva genom den öppna voteringen, skulle derigenom vinnas. Det skulle tvärtom blifva ett påtryck nerifrån från partierna, från våra konitenter, och möjligen äfven andra, samt tryck äfven oifvanifrån, som måhända blefve svårt för många att emotstå. Man har för närvarande rätt att antaga att hvar och en af denna Kammars ledamöter är fullt sjelfständig och såsom sådan lägger sin röst i urnan, och den slutna omröstningen är utan tvifvel ett godt för en hvar, som utan afseende på partiställningen sätter fäderneslandets väl i främsta rummet. Jag tror också, att detta varit Riksdagsordningens mening med den slutna voteringen.

Man har talat om, att i andra länder förekomma öppen votering, och vi veta, att så är förhållandet med England, Frankrike och Norge. Men jag tror mig äfven veta, att meningarne i dessa länder äro mycket delade om nyttan och gagnet af detta voteringssätt, och att på många ställen önsknigar om ändring i detta förhållande fram-

stälts, ja, att man flerstädes i primärförsamlingarne redan infört ändring i sättet för rösternas afgifvande.

Man har äfven sagt, att voteringen skulle komma att gå fortare genom öppen votering. Jag tror deremot för min del, att den skulle komma att gå mycket långsammare, emedan vid en sådan votering mången kanske ansåge sig skyldig att motivera sitt ja eller nej.

Det är på dessa skäl jag för närvarande anser, att paragrafen bör oförändrad kvarstå, och alltså yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Flensburg: Då jag var den förste, som yrkade afslag å Utskottets betänkande och bifall till motionen, får jag, då sedan dess flere talare af intresse för saken yrkat återremiss för att få ärendet mera förmenligt behandladt, afstå från mitt förra yrkande och förena mig med de Herrar, som yrkat återremiss; och jag är öfvertygad, att åtskilliga andra representanter, som efter mig yrkat bifall till motionen, skola af intresse för saken afstå från detta yrkande och förena sig i yrkandet om återremiss.

Herr Linder: Med anledning deraf att återremiss blifvit yrkad, anhåller jag att, i likhet med föregående talare, få afstå från mitt yrkande om afslag å Utskottets betänkande samt bifall till motionärens förslag och förena mig med dem, som yrkat återremiss, men naturligtvis i det syfte, som mitt förra anförande gifver vid handen. Jag skall dessutom bedja att med anledning af hvad som nyss yttrades få tillägga ett par ord. En ärad talare på gotlandsbänken sade nemligen, att teoretiskt och principiellt åtskilligt kunde taga sig bra ut -- bland annat det, som här föreslås -- som dock i praktiken skulle te sig sämre. Jag vill då fråga eder, mine Herrar, om det tager sig bra ut att diskutera och tala öppet, men handla hemligt. Så gör man, när man har öppen diskussion, men slutet votering.

Herr Wigardt: Då äfven jag yrkat afslag å Utskottets betänkande, får jag återtaga detta yrkande och förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr Fredenberg: Då jag instämde med Herr Linder i hans yrkande om afslag å förevarande betänkande och bifall till motionärens förslag och således önskar framgång åt syftet i det sistnämnda, får jag äfven nu förena mig med honom i hans yrkande om återremiss.

Herr C. Ekman: Afven jag skall be att få yrka återremiss.

Herr Sjöberg: Jag anser mig med anledning af den diskussion, som förevarit, icke böra beröfva mig den heder och den ära, jag möjligen kan vinna genom det förklarandet, att äfven jag *i princip* erkänner den öppna omröstningens företräden. Jag har temligen länge deltagit i en korporations förhandlingar, hvilken ej är så alldeles liten, och aldrig under de fjorton år, jag tillhört denna korporation, för egen del hyst den ringaste tvekan att låta min mening

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

Om införande af öppen omröstning inom Riksdagen.
(Forts.)

Ijudeligen höras vid förekommande tillfällen. Men då jag erkänner det fullt principenliga i saken och således ännu en gång får förklara, att jag till fullo uppskattar principens riktighet, hyser jag likväl i likhet med en föregående talare, Herr Lyth, en viss tvekan att tillämpa denna princip vid riksdagen, och jag kan som grund till denna min tvekan bland annat anföra ett skäl, som ej ligger så långt tillbaka i tiden, det skälet nemligen, att efter många strider slutligen i England införts sluten votering vid parlamentsvalen, och att man ansett sig dermed hafva gjort en otroligt stor vinst, emedan man derigenom förekommit det obehöriga tryck på valmännen, som var förenadt med den öppna voteringen. Men dessa principer lemnade åsido, vill jag fästa Herrarnes uppmärksamhet på, att denna fråga, såsom Utskottet också uppgifver, varit före ej mindre än fyra föregående riksdagar. Vid alla dessa Riksdagar hafva begge Kamrarne med stor majoritet afslagit densamma, hvilket förhållande inträffade senast år 1879. Och som, i fråga om personalen, båda Kamrarne, och särskildt denna, sedan den tiden högst oväsentligt förändrats, så var det ej tänkbart, att denna Kammare, lika litet som den Första, nu skulle frångå sin så ofta uttalade mening. Jag vill tillika fästa uppmärksamheten på en grundlagsparagraf, som efter omständigheterna åberopas då och då, men hvars innehåll man icke alltid så noga erinrar sig, nemligen 38:de paragrafen Riksdagsordningen. Der säges uttryckligen, att Konstitutions-Utskottet tillkommer att föreslå de ändringar i rikets grundlagar, dem Utskottet anser »högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa». Nu hemställer jag till en hvar af Herrarne, om man kan antaga, att ett grundlagsändringsförslag, som fyra gånger blifvit förkastadt och senast för ej längre tillbaka än två år, kan vara möjligt att genomföra, äfven om det låter tänka sig, att en och annan person i detta fall som i andra kan hafva sympatier för ett sådant förslag. Jag föreställer mig derföre, att Utskottet haft full anledning att afstyrka förslaget, och behöfver således ej ingå i någon kritik af detsamma eller i likhet med en föregående talare påpeka dess brister. Utskottets visdom i det afseendet torde få gälla lika mycket som en eller annan enskild ledamots; och jag vill endast säga, att den politiska visdomen, den må vara aldrig så djup och framställd med aldrig så stor styrka, likväl studsar tillbaka mot ett politiskt faktum. — Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Halldin: Fullkomligt tillgifven motionens syftemål, anhåller jag att få yrka återremiss på det föredragna betänkandet.

Öfverläggningen var slutad. Sedan de ledamöter, som yrkat bifall till den ifrågavarande motionen, numera frånträdt denna mening, återstodo allenast två särskilda yrkanden, i öfverensstämmelse med hvilka Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på återremiss; ock förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd samt företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som bifaller hvad Konstitutions-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Utskottet återförvisat förevarande utlåtande.

Voteringen visade 112 ja mot 53 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 11.

Föredrogs och biföllos, hvart för sig, Stats-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående täckande af en å anslaget till marinregementet uppkommen brist; samt

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt Professoren Johan Christoffer Boklunds enka.

§ 12.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående genomförande af Medelpads fögderis delning i två fögderier. *Om Medelpads fögderis delning i två fögderier.*

Kongl. Maj:t, som funnit en delning af Medelpads nuvarande fögderi i två fögderier vara af behöfvet påkallad, hade föreslagit Riksdagen att, derest Kongl. Maj:t beslutade indragning af Sätters läns fögderi inom Kopparbergs län, de till kronofögde och till häradsskrifvare inom samma fögderi anvisade aflöningsbelopp måtte få användas till aflönande af motsvarande tjenstemän inom ett af de föreslagna nya fögderierna i Medelpad.

Beträffande denna nådiga framställning hade Utskottet hemställt, att densamma måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Olof Jonsson yttrade: Äfven med fara att blifva ensam om min åsigt i denna fråga, får jag för Kammaren tillkännagifva, att jag icke kan instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit.

Som Herrarne kunna finna, har Kongl. Maj:ts proposition i ämnet blifvit föranledd af en underdånig skrifvelse från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län, hvari såsom skäl för del-

Om Medelpadsfögderis delning i två fögderier.

(Forts.)

ningen af ifrågavarande fögderi bland annat anföres, att kronofogden i fögderiet under de senare åren varit så öfverhopad af göromål, att desamma, oaktadt den nuvarande tjensteinnehafvarens skicklighet, icke kunnat handläggas med den ordning och noggrannhet, som erfordrats. Men nu är det en känd sak, att de mesta göromålen hvilat på härads-skrifvaren. Och man vet icke, om han har något emot, att fögderiet förblifver oförändradt; man vet endast, att kronofogden, som har en fix lön, finner det med sitt intresse förenligt att fögderiet delas. Nu åberopas såsom skäl för den föreslagna åtgärden, bland annat, att den i specialräkningen redovisade uppborlden under åren 1856—1876 vuxit från 30,816 till 250,905 kronor. Emellertid hänger det så ihop med saken, att den summa, som redovisades 1876, kanske har föranlett mindre göromål än den för 20 år sedan gjorda, ehuru beloppet då var endast 30,000 kronor. Detta kommer sig deraf, att redovisningssättet blifvit helt och hållet förändradt, så att nu är det ingenting att tala om. Sedermera kommer en massa handräckningar, som han skulle hafva haft 1876. Nu ber jag att få erinna om, att anledningen dertill var, att då jernvägen Sundsvall—Torps-hammar 1876 blef färdig, en massa arbetsfolk, som vistats der i trakten 1875, påföljande år flyttade derifrån, hvaraf följderna naturligen blef, att en hel massa rester på uppborlden uppstod, hvilka måste af kronofogden handräckningsvis uttagas. Detta var dock icke något normalt fall, utan ett exceptionelt. Vidare åberopas, att han på ett år handlagt 913 tiensteskrifvelser. Ja, nog är det oerhördt, att nödgas handlägga i medeltal tre skrifvelser om dagen, i synnerhet då det rör sådana småsaker, hvarom här är fråga. Folkmängden i fögderiet är uppgifven till omkring 50,000 personer. Vinner nu den förevarande Kongl. Propositionen bifall, så blir det ju klart att vi äfven måste ingå på delning af ytterligare 7 fögderier inom landet. Ty ifrågavarande fögderi är det åttonde i ordningen med afseende å folkmängden. Till sist böra vi äfven taga i betraktande, att skatteregleringskomitén antagligen kommer att föreslå ändrade beskattningsslagar, särdeles i afseende på de personella utskylderna, hvilka just förorsaka kronofogdarne de största olägenheterna, och att nu, innan vi sett till hvilket resultat denna komités arbeten kunna leda, dela fögderiet, anser jag vara högst oklokt. På dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sven Andersson i Plöninge: Jag skall be att i likhet med den siste ärade talaren få yrka afslag å Utskottets föreliggande betänkande.

Herr Key: På de skäl, som i Utskottets betänkande anförts anhallar jag om bifall till Utskottets förslag.

Af betänkandet visar sig, att folkmängden i Medelpads fögderi under de sistförflutna 23 åren nära nog fördubblats. Den nu föreslagna delningen af samma fögderi skulle egentligen icke heller föranleda några ökade utgifter för statsverket, ty det är endast fråga om rättighet för Kongl. Maj:t att dit få öfverflytta de kronofogde- och härads-skrifvareafönningar, som blifva lediga genom minskning af fögderiernas antal inom Kopparbergs län.

Vidare anfördes icke. Efter det propositioner gifvits i enlighet med de yrkanden, som blifvit gjorda, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Om Medelpads fögderis delning i två fögderier.
(Forts.)

§ 13.

Till behandling förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 39, i anledning af väckt motion om ändringar i Kongl. stadgan, angående skjutsväsendet, den 31 Maj 1878.

Om ändringar i Kongl. Stadgan angående skjutsväsendet.

Herr *J. Anderson* i Tenhult hade uti sin inom Andra Kammaren väckta motion N:o 104 föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att nedannämnda lagrum i Kongl. stadgan den 31 Maj 1878 måtte erhålla följande förändrade lydelse, nemligen:

§ 9 mom. 2. Beträffande tiden för hästars inställande *må icke entreprenör tillförbindas inställa häst inom kortare tid än en timme efter anfordran* eller att inom sagde tid tillhandahålla större hästantal än det, som under näst föregående år dagligen i medeltal vid skjutsanstalten utgått — — —

§ 18 mom. 2. Hvad åter angår skjutsanstalt på landet — — — vara skyldigt *emot lika ersättning, som i orten för entreprenadskjuts är bestämdt*, att skjutsningen uppehålla till dess densamma kan enligt denna stadgas bestämmelse varda af entreprenör öfvertagen — — —

Ifrågavarande moment i skjutsstadgan hafva för närvarande följande lydelse:

§ 9 mom. 2. »Beträffande tiden för hästars inställande må icke entreprenör tillförbindas att inställa häst genast vid anfordran eller att inom kortare tid än en timme efter anfordran tillhandahålla större hästantal än det som under näst föregående år dagligen i medeltal vid skjutsanstalten utgått; skolande tidsbestämmelsen i öfrigt bero af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Skjutsdygnet räknas från klockan sex eftermiddagen det ena dygnet till samma tid det andra»; samt

§ 18 mom. 2. »Hvad åter angår skjutsanstalt å landet, skall i ofvannämnda fall skjutslaget, der sådant enligt faststæld indelning finnes att tillgå eller af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med tillämpning af stadgandet i § 3 anordnas, vara skyldigt att skjutsningen uppehålla intill dess densamma kan, enligt denna stadgas bestämmelser, varda af entreprenör öfvertagen; egande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att, efter vederbörandes hörande inför häradsrätten i orten, förordna om den förändring i skjutslagens sammansättning, som för skjutsningens ändamålsenliga utgörande må finnas lämplig, med iakttagande att hållskjuts, der utgörande af sådan skjuts icke af förhållandena oundgängligen påkallas, skall upphöra.»

Utskottet hade hemställt,

att Herr *J. Andersons* ofvan berörda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Med anledning af denna hemställan yttrade motionären

Om ändringar i Kongl. Stadgan angående skjutsväsendet.
(Forts.)

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag har utaf flera af mina komi-
tenter blifvit anmodad att väcka den motion, som ligger till grund
för Utskottets nu föredragna betänkande; och jag har också velat
villfara deras begäran, emedan jag själf, lika väl som de funnit, att
tiden för skjutshästars anskaffande vore allt för kort, då det för en
del af de skjutsskyldige icke förunnas längre tid än $\frac{1}{4}$ timme. I
orter, sådana som den jag tillhör, hvilken är temligen glest befolkad,
är det icke alltid så lätt att på så kort tid tillhandabålla skjuts.
Detta har också varit orsaken till, att på åtskilliga orter, der man
genom entreprenad ville komma ifrån skjutsningsbesväret, de reserv-
skjutsskyldige fått tillskjuta ganska betydliga belopp för detta ändamål.
Den skjutsstadga, som utgafs 1878, ansågs vid denna tid såsom särdeles förmånlig för de skjutsskyldige, men det har dock i
allmänhet visat sig, att den i verkligheten icke är det. Vid den gäst-
gifvaregård, som är närmast intill mitt hem, och hvarest jag är re-
servskjutsskyldig, hafva vi, för att få skjutsen på entreprenad, måst
tillskjuta 6 kronor per häst d. v. s. 24 kronor per mantal; och inom
andra delar af det fogderi, jag tillhör, hvilka äro glesare befolkade,
har tillskottet från de reservskjutsskyldiges sida blifvit ännu större.
Jag har här ett bref, som jag nyss erhållit och hvarur jag ber få
uppläsa några ord. — Jag vill dock på förhand nämna, att de deri
omtalade entreprenaderna icke kunnat åstadkommas förr än mot slutet
af sistlidet år. I sagde bref heter det: »från och med 1881
års början är entreprenad inrättad i Unnaryd, Örreryd och Norlida
och äfven å några andra gästgifvaregårdar, sedan reservlagen för-
bundit sig att af egna medel för hvarje skjutskyldig häst betala årligen
minst 3 till och med 10 kronor, hvilket för dem är en tung afgift, och
häröfver råder allmän missbelåtenhet.» Då man nu vet, att reserv-
skjutsskyldiga hemman skola hålla 4 hästar per mantal, så blir detta
en afgift af 40 kronor per mantal. Jag har genomläst Utskottets
motivering för afstyrkande af min motion, och jag har funnit, att
Utskottet på sid. 12 af samma betänkande yttrat, »att Utskottet an-
sett sig böra frambålla önskvärdheten deraf, att ej mindre den tid,
inom hvilken hästar böra tillhandabållas, än äfven antalet hästar vid
skjutsanstalterna, måtte, inom de gränser författningen utstakat, i all-
mänhet bestämmas på sådant sätt, att entreprenaders upprättande i
möjligaste mån befrämjas.» Jag skulle önska, att någon af Stats-
Utskottets ledamöter, som deltagit i behandlingen af denna fråga,
ville här i Kammaren uttala, huruvida Utskottet ansett, att de reserv-
skjutsskyldiga å sin sida hafva på något sätt handlat origtigt, då de
icke kunnat få någon entreprenad till stånd på andra vilkor än jag
förut omnämnt. Jag förmodar också, att man gifver en sådan för-
klaring, att både jag och andra kunna dermed blifva belåtna, ty med
den motivering Utskottet här anført, kunna vi icke vara tillfredsställda.

Då jag emellertid icke anser det lämpligt att nu yrka på, att
min motion, sådan den här föreligger, måtte af Kammaren bifallas,
vill jag endast yrka, att Kammaren behagade återremittera detta be-
tänkande, på det Stats-Utskottet måtte kunna föreslå någon annan
formulering af skjutsstadgan i det syfte, jag i min motion påpekat.

Herr Abr. Rundbäck: Jag har begärt ordet endast för att få konstatera, att det är en landtman, som i dag förklarar för Kam-maren, att 1878 års författning angående skjutsväsendet visat sig allt annat än fördelaktig. Det var just hvad jag och de med mig lika-tänkande sade vid 1878 års Riksdag, men då stodo landtmännen emot oss såsom en man. Nu äntligen hafva *vi* fått rätt och detta af en landtman från det län, hvars landshöfding var ordförande i skjutskomitén. Jag kan också konstatera, att inom det län jag till-hör, och hvarest jag reser kanske mer än någon annan, belåtenheten med denna förordning visst icke är allmän, utan samma missnöje dermed rådande som inom Jönköpings län.

För min del skulle jag vilja vara med om hvad motionären här föreslagit eller hvilket annat förslag till förändring i skjutsstadgan som helst, ty jag är viss på, att hvarje förändring deri, den må vara hurudan som helst, alltid är en förbättring i *den* författningen.

Herr O. B. Olsson: Oaktadt den siste talaren åberopat en *landtmans* yttrande derom, att den nu gällande skjutsförfattningen icke vore sådan, som den borde vara, samt äfven uttalat sitt eget omdöme om densamma och yttrat, att den vore mindre tillfreds-ställande, kan jag likväl icke fästa så synnerligen stor tillit till den auktoritet, som i dessa omdömen kan förefinnas. Jag kan deremot nämna, att jag hört tusentals personer yttra, att de funnit sig sär-deles belåtna med den skjutsförfattning, som år 1878 bragtes till stånd. Hvad angår motionärens yrkande, vill jag blott erinra, huru-som han i motiven till sin motion säger, att motionen går ut på att befordra entreprenaden på landet, men det oaktadt säger han ytterligare längre fram i motionen, att der entreprenad icke finnes, borde de skjutsskyldige tillgodonjuta samma ersättning som i orter deromkring, der entreprenad finnes. Männe det är sättet att be-fordra entreprenader, att man, oaktadt skjutsskyldigheten uppehålles utan entreprenad, får tillgodonjuta samma ersättning som der entreprenad finnes? Dessutom vill jag fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, huruvida det kan vara skäl att ändra en författning, som icke varit tillämpad längre än två år. Tillämpningen af författ-ningen kan svårligen på så kort tid hafva hunnit till den stadga, att insigten om dess lämplighet eller olämplighet kunnat med visshet konstateras. Utskottet har emellertid, såsom mig synes, gifvit ett nöjaktigt svar på motionen, då det säger, att inom det landstings-område, der motionären har sin hemort, Konungens Befallnings-hafvande har bestämt en i Utskottets tanke allt för kort tid för hästars anskaffande, nemligen $\frac{1}{4}$ timme. Utskottet har sålunda gifvit motionären rätt — och jag gör det äfven — så till vida, att Utskottet förklarar, att den tolkning af författningen, som Konungens Befallningshafvande i detta län gifvit den, icke vore den rigtiga, enär författningen föreskrifver, att hästar icke få påfordras *genast*, utan att det åligger Konungens Befallningshafvande att bestämma tiden härför. Jag hemställer dock, huruvida icke inom $\frac{1}{4}$ timme eller *genast* i detta fall äro ungefär detsamma, ty man kan väl an-taga att till selning och förspänning med flera förberedelser åtgår $\frac{1}{4}$

Om ändrin-
gar i Kongl.
Stadgan
angående
skjuts-
väsendet.
(Forts.)

Om ändringar i Kongl. Stadgan angående skjutsväsendet. (Forts.) timme. Men att tillhandahålla hästar genast vid anfordran, förklarar författningen icke behöfva ske. Jag skall icke längre upptaga Kammarrens tid, utan endast yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jag vill endast hafva till protokollet uttaladt, att detta ärende enligt min åsigt icke blifvit formenligt behandladt. Mig synes nemligen, att Utskottet bort till Kammaren återlemna motionen, i hvilket fall densamma torde hafva blifvit remitterad till Lag-Utskottet, för att behandlas i samma ordning som skjutslagen år 1878.

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag har begärt ordet endast med anledning af den näst siste talarens yttrande, att jag framkommit med annat yrkande i motionen än hvartill motiven därför gifva anledning. Jag fäster uppmärksamheten på, att jag i motionen yttrat, att, derest entreprenad af en eller annan anledning *icke kunnat* åstadkommas, de reservskjutsskyldige, hvilka ofta hafva långa vägar till gästgifvaregården, intill dess entreprenad kommit till stånd, måtte få samma ersättning, som vid andra gästgifvargårdar i orten för entreprenadskjuts är bestämd.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Den omständighet, att icke flere klagomål än de enda, som nu af motionären anförts, föreligga, synes visa, att den nya skjutsstadgan är bättre omtyckt än man kunde vänta af en så ny förordning. Det är icke vanligt, att nya författningar, af slik beskaffenhet, gå så fria från anmärkningar. Jag minnes, huru efter antagandet af förordningen om stängelskyldighet i många år oupphörligen motionerades om förändringar i densamma. I förevarande hänseende beror också mycket på Konungens Befallningshafvande; och om Konungens Befallningshafvande icke har sig angeläget att på bästa sätt ordna skjutshållningen, så är detta icke förordningens fel; och då hjälper det föga att ändra förordningen. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Jöns Persson*.

Herr J. E. Johansson: Jag ber endast att få tillkännagifva, att jag icke hört något missnöje med den nya skjutsförordningen i min hemort. Hurdant förhållandet kan vara i öfriga delar af landet, vet jag deremot icke, icke heller huru författningen der tillämpas. Jag har endast velat protestera mot de uttalanden, som i afseende på författningens lämplighet här egt rum.

Herr Sven Andreasson: Det förundrar mig verkligen, att motionären kunnat yrka återremiss och velat klandra Utskottets motivering. För min del anser jag, att Utskottets motivering lutar väl mycket till motionärens fördel. Om någonting är klandervärdt i denna sak, så är det antingen motionärens förslag eller Konungens Befallningshafvandes i länet sätt att origtigt tolka författningen. Detta har jemväl blifvit af Utskottet iramhållet, och för min del kan

jag icke finna, att skjutsförordningen redan visat sig så bristfällig, att den behöfver ändras.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen framställt propositioner i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, biföll Kammarén Utskottets hemställan.

§ 14.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets nedannämnda Memorial och Utlåtande:

N:o 10, i fråga om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

N:o 11, i anledning af väckt motion om inrättande af en s. k. jordbruksbank i sammanhang med Riksbanken för tillhandahållande af lån till nyodlingar.

§ 15.

Upplästes ett denna dag inkommet, så lydande sjukbetyg:

Att Riksdagsman Herr Jonas Anderson från Häckenäs sedan Torsdagen den 24 Mars är sängliggande, då han insjuknat uti en akut lunginflammation samt att han fortfarande måste intaga sängen, intygas på aflagd embetsed.

Stockholm den 30 Mars 1881.

Alfred Levertin,
Medicine Doktor.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Sven Andersson* i Plöninge under 10 dagar från och med morgondagen, i anledning af hans hustrus iråkade sjukdom.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammaréns ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.